

Utdanningsdirektoratet

Oslo, 15.10.15

Ref: 2015/6453

OVERSENDINGSBREV – UTVIKLINGSREDEGJØRELSE DEL 1

1. Innleiing

Fagleg råd for helse- og oppvekstfag (FRHO) viser til oppdrag om gjennomgang av tilbudsstruktur slik det går fram av oppdragsbrev frå Kunnskapsdepartementet 11-14 av 23. april 2014 og seinare presiseringar om organisering og oppgåver for dei ulike organa som er involvert i prosessen, herunder faglege råd og yrkesfaglege utval (sjå <http://fagligerad.no/tilbudsstruktur/> og <http://fagligerad.no/ur/>).

Fagleg råd sine innspel i prosessen inngår i den andre utviklingsredegjørelsen som rådet skal utarbeide i løpet av oppnemningsperioden jf. mandatet til dei faglege råda punkt 4. Det er bestemt at denne skal delast i to leveransar; den første med frist 15. oktober 2015, den andre med frist 1. april 2016. Del 1 byggjer på utviklingsredegjørelsen frå 2013/2014, men inneheld oppdaterte opplysningar om kvar fag i utdanningsprogrammet med omsyn til status, utviklingstrekk og utfordringar. I tillegg peikar rådet på behovet for endringar som gjeld tilbudsstrukturen og faga. Det varierer frå fag til fag kor langt ein er komne i den prosessen og mange av problemstillingane vil bli nærmare drøfta i del 2, der også konklusjonar og forslag til konkrete endringar vil bli behandla.

FRHO mottok ein startpakke frå Udir vinteren 2015 som inneheldt oppfølgingsspørsmål frå den første utviklingsredegjørelsen, relevant statistikk og skjema til utfylling for kvart fag. FRHO har drøfta korleis vi kan ivareta oppfølgingsspørsmåla og ser at for enkelte av dei vil det passe betre med ei heilskapleg drøfting i samband med del 2, medan andre er besvart i del 1.

2. Prioritering av fag innan utdanningsprogrammet

FRHO har tidlegare definert nokre kriterium som utgangspunkt for rådets prioritering av arbeid med dei enkelte faga. Desse brukast også som utgangspunkt for risikoanalysar. Etter at rådet fekk oppdraget med gjennomgang av tilbudsstruktur har vi gjennomgått alle faga, ikkje berre dei som opphavleg stod på prioriteringslista. Vi meiner likevel lista kan brukast for å seie noko om område der det er særleg nødvendig med endringar.

Kriterium for prioritering av fag:

- *Endringar i rammevilkår som påverkar fag/yrke, for eksempel:*
  - *reformer*
  - *lov- og forskriftsendring*
- *Oppdrag frå Udir/KD*
- *Dokumentert ny kunnskap innan fag eller teneste*
- *Dokumentert utvikling innan fag eller teneste*
- *Overslagseffekt pga endringar i omkringliggjande fag*

3. **Prosess og arbeidsmetode**

Helse- og oppvekstfag er det **største yrkesfaglege utdanningsprogrammet** med 9 389 søkjarar til Vg1 i 2015/2016, men omfattar berre ti fag, inkludert det nye portørfaget. Det lave talet på fag gjer at det er enkelt for rådet å ha relativt god oversikt. Rådet har i løpet av perioden anten hatt eigne arbeidsgrupper eller gjennomført dialogseminar med eit breitt spekter av interessentar og fagmiljø for å få oppdatert informasjon om og innsikt i dei særskilte utfordringane innan det enkelte fag og yrke. Dette er svært arbeidskrevjande prosessar og hadde ikkje vore mogleg å gjennomføre viss utdanningsprogrammet hadde omfatta mange fleire fag.

Det er imidlertid **stort sprik i storleiken på faga** i utdanningsprogrammet.

Helsearbeidarfaget og barne- og ungdomsarbeidarfaget hadde hhv. 1 836 og 1 583 søkjarar til Vg3 til skoleåret 2015/2016. I den andre enden av skalaen finn vi fotterapi med éin søkjar og ortopediteknikarfaget med ni søkjarar. De øvrige faga ligg på mellom 130 og 250 søkjarar til Vg3. Det er ein fare for at dei store faga som også utgjer store og viktige velferdsyrke får ein for dominerande plass i rådets arbeid. Rådet prøver å redusere risikoen ved å ha klare kriterium for prioritering av fag, jf punkt 2. I den pågåande gjennomgangen av tilbudsstruktur har vi som nemnt klart å prioritere alle fag.

4. **Forholdet til yrkesfagleg utval for helse, oppvekst og velver**

Proessen rundt oppnemning og organisering av dei yrkesfaglege utvala var krevjande for rådet og partane å handtere. Grensene mellom råda sitt ansvarsområde og mandatet til utvalet var uklare og tidslinja som var skissert gjorde at det ikkje var mogleg å få innsyn i utvalets tilrådingar. Problema løyste seg etter behandling i SRY.

Det har vore eitt treffpunkt mellom enkelte medlemmer av FRHO og yrkesfagleg utval i helse, oppvekst og velver til no.

5. **Oppfølging av spørsmål i startpakken**

Det er viktig for rådet å presisere at vi ikkje her gjentek dei overordna framstillingane og drøftingane frå førre utviklingsredegjørelse knytt til utviklinga innan helse- og oppveksttenestene. Døme er forståing for den demografiske utviklinga med reduksjon i aldersbreevnen og konsekvensane det vil ha for rekruttering særleg til helse- og

omsorgstenestene. Dette ligg som kjente og implisitte føresetnader når vi no går inn i det enkelte fag i utdanningsprogrammet.

Udir stilte følgjande spørsmål og kommentarar i startpakken som blir fortløpande kommentert her:

5.1 Om behovet for praksis i dei fem faga som fører fram til yrkeskompetanse i skole:

Problemstillinga er behandla i skjema for det enkelte fag.

5.2 Behovet for meir entrepenørskap i utdanningane:

Det er i løpet av prosessen med arbeidsgrupper og dialogseminar ikkje kome ytterlegare tilbakemelding på behovet for meir entrepenørskap i utdanningane. Unntaket er hudpleie der enkelte tek til orde for at endring av opplæringsmodell vil kunne bidra positivt. FRHO vil kome tilbake til spørsmålet om meir entrepenørskap i utdanningane i utviklingsredegjørelsen del 2.

5.3 Tilrettelagte opplæringsmodellar for vaksne:

FRHO har i ei rekkje samanhengar tatt opp behovet for meir fleksible og læringsintensive opplæringsmodellar for vaksne som ønskjer å formalisere sin kompetanse. Rådet har ikkje behandla det på nytt i samband med utviklingsredegjørelsen del 1 men legg ved vårt høyringssvar til den komande stortingsmeldinga om livslang læring og utanforskap (vedlegg 10) og innspelet til forslag til retningslinjer for dokumentasjon av praksis for praksiskandidatar (vedlegg 11).

Rådet registrerer at det i Kunnskapsdepartementets forslag til statsbudsjett for 2016 er avsett 7,5 mill. kr. til arbeid med modulisering av yrkesfagleg utdanning for vaksne, noko som skal følgjast opp med den nemnte stortingsmeldinga. Vi kommenterer dette kort i skjema for helsearbeidarfaget, men gjentek her at rådet ikkje har vore involvert i arbeid med forslaget og vil understreke at det krev grundig utgreiing av konsekvensar viss ein skal lykkast med ein slik modell for vaksne. Ikkje minst vil det krevje at læreplanane endrast for å passe inn i ein modulstruktur. Ein kan ikkje, slik vi har sett døme på, ta dagens tre programområde og "omdøype" desse til modular. Rådet forventar å bli involvert i det vidare arbeidet.

5.4 Sjå nærmare på fag med relativt få søkjarar og læreplassar:

Alle fag er gjennomgått i del 1 av utviklingsredegjørelsen. Vi viser til skjema for dei enkelte faga.

6. Skjema for fag i utdanningsprogram for helse- og oppvekstfag

Vedlagt er skjema for 9 av dei 10 faga i utdanningsprogram for helse- og oppvekstfag. Rådet har ikkje sett behov for å fylle ut skjema for portørfaget som blei vedtatt som nytt fag 4. februar 2015. Det er førebels ingen som har gått opp til fagprøva i portørfaget, men det pågår eit omfattande arbeid med å etablere opplæringstilbod for vaksne som har lang erfaring frå yrket. Partane samarbeider om prosjektet. I tillegg er mange utdanningstilbydarar aktive for å tilby teoriopplæring og fylkeskommunane arbeider med å etablere prøvenemnder. FRHO vil kommentere prosessen nærmare i del 2 av utviklingsredegjørelsen.

I arbeidet med utfylling av skjema har vi sett at spørsmåla som er stilt i enkelte tilfelle kan tolkast forskjellig. Spørsmål 1b er todelt og inneheld ei motsetning. FRHO har etter tilbakemelding frå Udir valt å krysse av for "uklart", som strengt tatt viser tilbake på spørsmålsstillinga og ikkje at ein ikkje veit kva svaret er.

Med vennleg helsing

Fagleg råd for helse- og oppvekstfag

Tonje Thorbjørnsen /sign/

Leiar

Olav Østebø /sign/

Nestleiar

Tal på vedlegg: 11

Vedlegg 1: Skjema for ambulansefaget

Vedlegg 2: Skjema for apotekteknikk

Vedlegg 3: Skjema for barne- og ungdomsarbeidarfaget

Vedlegg 4: Skjema for fotterapi

Vedlegg 5: Skjema for helsearbeidarfaget

Vedlegg 6: Skjema for helsesekretær

Vedlegg 7: Skjema for hudpleie

Vedlegg 8: Skjema for ortopediteknikarfaget

Vedlegg 9: Skjema for tannhelsesekretær

Vedlegg 10: FRHO sitt innspel til stortingsmelding om livslang læring og utanforskap

Vedlegg 11: FRHO sitt innspel til forslag til retningslinjer for dokumentasjon av praksis for praksiskandidatar

AMBULANSEFAGET

Utdanningsprogram	Helse- og oppvekstfag														
Vg2	Ambulansefaget	Overgang fra vg2 til påbygg	29,8 %												
Kryssløp fra															
SØKNING															
Utvikling i antall søkere (per 15. juli)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Antall søkere</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2010</td> <td>149</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>193</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>219</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>220</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>229</td> </tr> </tbody> </table>		År	Antall søkere	2010	149	2011	193	2012	219	2013	220	2014	229	202	80
År	Antall søkere														
2010	149														
2011	193														
2012	219														
2013	220														
2014	229														
			Endring (%)												
			53,7 %												
			Endring (siste år)												
			9												
Søkere 2015/2016: 199															
LÆREPLASSER															
Utvikling i antall løpende lærekontrakter (per 10. oktober)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Antall løpende lærekontrakter</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2010</td> <td>387</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>388</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>417</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>446</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>461</td> </tr> </tbody> </table>		År	Antall løpende lærekontrakter	2010	387	2011	388	2012	417	2013	446	2014	461	420	74
År	Antall løpende lærekontrakter														
2010	387														
2011	388														
2012	417														
2013	446														
2014	461														
			Endring (%)												
			19,1 %												
			Endring (siste år)												
			15												
ANDEL SØKERE MED LÆREPLASS															
Utvikling i andel søkere som får lærekontrakt (per 1. januar)		Endring i %-poeng fra 2010 til 2014													
<table border="1"> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Andel søkere som får lærekontrakt (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2011</td> <td>71%</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>68%</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>72%</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>74%</td> </tr> </tbody> </table>		År	Andel søkere som får lærekontrakt (%)	2011	71%	2012	68%	2013	72%	2014	74%	4			
År	Andel søkere som får lærekontrakt (%)														
2011	71%														
2012	68%														
2013	72%														
2014	74%														
		Søkere høsten 2014 med godkjent lærekontrakt per 1. januar 2015													
		Søkere	Lærekontrakter												
		328	244												
		2013/2014													
Antall som tok fagbrev (læreplass og praksiskandidater)		278													
Relevante utdrag fra utviklingsredegjørelsen 2013/2014															

Den teknologiske og forskningsbaserte utviklingen av fagområdet er rask. Dette har muliggjort at stadig mer avansert undersøkelse, behandling og overvåkning som før ble gjort inne på sykehus nå gjøres i ambulansetjenesten. 12-avleder-EKG18 og avansert pasientovervåkningsutstyr er i dag vanlig i ambulansetjenesten, og det innføres stadig mer avansert teknologi. Samfunnet forventer at fagarbeidere i ambulansetjenesten har god kompetanse slik at tjenesten kan fylle sin rolle. Ambulansetjenesten er en viktig del av behandlingsforløp for alvorlig syke og skadde pasienter. Samhandlingsreformen, strukturendringer i helsetjenesten med mer spesialisering og større legevaktdistrikter sammen med andre sentrale utviklingstrekk utfordrer tjenesten både kapasitetsmessig og faglig. Det er viktig at fagutdanningen i ambulansefaget er tilpasset tjenestens fremtidige behov for kompetanse.

Helsedirektoratet har nedsatt en arbeidsgruppe for å utrede kompetansebehov i ambulansetjenesten. Rådet vil komme tilbake til konkrete endringsforslag i etterkant av helsedirektoratets utredning. Som nevnt over, ser dette i sammenheng med den forestående gjennomgangen av tilbudsstrukturen. FRHO er oppmerksom på problemstillingene knyttet til alder, kjønn, rekruttering og utvidede arbeidsområder. Rådet mener at det er behov for å se problemstillinger knyttet til ambulansefaget i en helhetlig sammenheng.

AMBULANSEFAGET

Informasjon fra LÆRLINGUNDERSØKELSEN 2014 (besvart av lærlinger)

Er du enig i disse utsagnene om skoledelen av opplæringen din (Vg1 & Vg2)?

1. Undervisningen i yrkesfagene ga et godt grunnlag for det jeg skulle lære i lærebedriften

Helt uenig (=1)	Nokså uenig	Verken enig eller uenig	Nokså enig	Helt enig (=5)	Snitt
1	3	25	43	33	3,99

2. Praksisen på skolen var relevant for opplæringen i arbeidslivet

Helt uenig (=1)	Nokså uenig	Verken enig eller uenig	Nokså enig	Helt enig (=5)	Snitt
0	1	16	34	54	4,34

3. Det er gode framtid utsikter i den bransjen jeg er i nå

Helt uenig (=1)	Nokså uenig	Verken enig eller uenig	Nokså enig	Helt enig (=5)	Snitt
4	5	26	41	36	3,89

UTFYLLES AV FAGLIG RÅD

1. Er faget relevant i arbeidslivet?

	Ja	Nei	Uklart
a. Finnes det læreplasser til elever som ønsker å ta fag- eller svennebrev i dette faget?	X		
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			
Dimensjonering ser i hovedsak ut til å være tilpasset behovet for arbeidskraft og på landsbasis finnes det læreplasser. Man kunne trolig øke kapasiteten noe. Nye krav i forskrift innen akuttmedisin (se under) vil gjøre det umulig å ha lærlinger i verdiskaping på ambulanse da disse ikke fyller kravene. Det er en overgangsordning på tre år, men det haster med å finne en permanent løsning på dette problemet som ny forskrift med rundskriv, Partene har gjort helsemyndighetene oppmerksomme på dette.			
b. Vil man få jobb i et relevant yrke hvis man oppnår fag- eller Svennebrev i dette faget? (enten som lærlinger eller praksiskandidat)			X
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			
Ambulansearbeidere får jobb i et relevant yrke, men slik utdanningen er i dag mangler nyutdannede kompetansebevis for utrykningskjøring. I tillegg er det svært vanlig at arbeidsgivere krever C1 sertifikat. Virksomhetene må bruke betydelige ressurser på opplæring av nyutdannede noe som rapporten "Kompetansebehov i ambulansesfag" (2014) fra Helsedirektoratet beskriver. Ambulanseutdanningen må endres.			
	Ja	Nei	Uklart
c. Må man ha dette fag- eller svennebrevet for å få en slik jobb, eller ansetter virksomhetene like gjerne ufaglærte?	X		
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			
Om fagarbeidere er å oppdrive blir disse prioritert, men finnes det ingen kvalifiserte søkere så ansettes det andre helserelaterte profesjoner ved at de tar ett "mini-kurs" i ambulansesoperativt arbeid. Ambulansearbeidere er autorisert helsepersonell. Med ny forskrift fra 1.5.2015 må bemanning på ambulanse bestå av minst to personer, der minst én må ha autorisasjon som ambulansearbeider, jf 1a). Den andre må ha autorisasjon eller lisens som helsepersonell. I praksis blir det ikke mulig å ha ansatte uten helsefaglig autorisasjon i ambulansen.			
	Ja	Nei	Uklart
d. Dekker faget et reelt kompetansebehov som finnes på arbeidsmarkedet? (fokus på innholdet i faget, ikke dimensjoneringen av opplæringstilbudet)			X
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			

Nei og ja. Opplæringen er i seg selv god og faget dekker et behov, men kompetansebehovet i tjenestene er generelt høyere enn det som kan dekkes gjennom et ordinært løp i videregående opplæring i dag. I tillegg kommer problemet med alderskrav for førerkort klasse C1 og kompetansebevis for førere av utrykningskjøretøy.

Det er en rekke kurs og sertifiseringer som er påkrevd i tillegg til fagbrev for sikker yrkesutøvelse i henhold til arbeidsgivers ansvar mht opplæring, etter- og videreutdanning (Spesialisthelsetjenesteloven § 3-10). For ambulansesarbeidere kreves det altså etterutdanning før man kan begynne i virksomheten. Foruten førerkort klasse C1 og utrykningsbevis kreves m.a.: Kurs i håndtering av akutt syke pasienter, kurs i håndtering av akutt skadde pasienter og kurs i farmakologi. Til sammen har dette en kostnad på ca 80 000 kr. Det varierer i hvilken grad helseforetaket dekker alle utgifter eller om kandidaten må finansiere noe av opplæringen selv.

Fagutdanningen dekker et behov for en grunnleggende kompetanse. Den er viktig som et nasjonal dekkende minimumskrav og er grunnlaget for å få autorisasjon som ambulansesarbeider.

Utviklingen innen fagområdet har medført at det i de fleste tjenester er behov for ambulansepersonell som har utdanning på høyskolenivå. Det er etablert videreutdanning i paramedic (60 og 90 studiepoeng) ved flere høyskoler. Ved høyskolen i Oslo og Akershus ble det i 2014 startet opp en bachelorutdanning i ambulansefaget. En nasjonal arbeidsgruppe i regi av Helsedirektoratet konkluderte med at det er behov både for ambulansefaget og en bachelorutdanning for å møte nåværende og fremtidige utfordringer innen faget.

→ Hvis dere har svart ja på 1a)-1d), trenger dere ikke å besvare spørsmål 2-5.

2. Hvis faget ikke er relevant i arbeidslivet, hva bør utdanningsmyndighetene gjøre med det?

	Ja	Nei	Uklart
a. Endre innholdet i faget? (Revidere/oppdatere læreplanen)	X		
<i>Hvis ja: På hvilke måte?</i>			
Det er behov for endring av ambulansefaget. Faglig råd for helse- og oppvekst opprettet våren 2015 en arbeidsgruppe som fikk i mandat å gjennomgå struktur og innhold i faget. Trolig må opplæringstiden utvides både for å kunne ivareta kravene til økt kompetanse og løse noen av problemene knyttet til alder. Det er også et mål å legge til rette for en balansert rekruttering av begge kjønn.			
	Ja	Nei	Uklart
b. Slå faget sammen med andre fag?		X	
<i>Hvis ja: Hvilke fag?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
c. Splitte faget?		X	
<i>Hvis ja: I hvilke deler?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
d. Annet, mindre justeringer (for eksempel kryssløp eller navneendringer)		X	
<i>Hvis ja: Kom med eksempler</i>			
Det er etablert mulighet for kryssløp fra ambulansefag Vg2 til helsefagarbeider Vg3 – men med krav om faglig innhenting.			
	Ja	Nei	Uklart

e. Legge ned faget?		X	
<i>Hvis ja: Begrunnelse</i>			
→ Er svaret ja på spørsmål 2e, avslutt her. Hvis ikke, fortsett.			
3. Hvorfor vil disse endringene bidra til å gjøre faget mer relevant for virksomhetene?			
<i>Begrunnelse:</i>			
Arbeidsgruppen gjennomgår alle sider ved opplæringen og rådet vil ikke forskuttere anbefalinger og konklusjoner. Likevel er det et faktum at endring av faget er nødvendig på grunn av utvikling i fag og tjenestene.			
De nye kravene i akuttmedisinforskriften (se utdrag i vedlegg under), vil ikke påvirkes av endring av utdanningen, da vilkår for å være andremann på bil er knyttet til autorisasjon, ikke utdanning. Autorisasjonstidspunktet er <u>etter</u> gjennomført utdanning – uansett lengde eller modell. For å løse problemet må det gjøres unntak for lærlinger i form av utstedelse av midlertidig linens e.l.			
Uten at virksomhetene kan nyttiggjøre seg lærlinger i verdiskapning brytes en grunnleggende forutsetning for fagopplæring i arbeidslivet. Partene er i dialog med myndighetene i denne saken men har påpekt at det haster med en avklaring			
4. Hvordan fungerer opplæringsmodellen for faget? (1+3, 2+2 osv.)			
<i>Begrunnelse:</i>			
Modellen er i hovedsak god, men opplæringsløpet må utvides for å ivareta kompetansekrav både av faglig og kjøreteknisk art – se kommentarene over.			
5. Hvis svaret er dårlig eller svært dårlig: Bør vi endre opplæringsmodell, og hvilken modell foreslår dere i så fall? Hvorfor er den foreslåtte modellen et godt valg?			
Opplæringsmodellen må endres. En mulig modell kan være to år i skole, og deretter ansettelse som lærling med tre års læretid hvorav ett år er skole med ambulanséfag i vekslingsmodell.			

Fra akuttmedisinforskriften

§ 11 Bemanning og helsefaglig kompetanse i ambulansetjenesten

Ambulansebiler som yter ambulansetjenester skal være bemannet med minst to personer, hvorav minst én skal ha autorisasjon som ambulansarbeider. Der det er bare én ambulansarbeider, må den andre personen ha autorisasjon eller lisens som helsepersonell og nødvendig ambulanséfaglig kompetanse. Begge personene skal ha førerkort for kjøretøyklassen og kompetansebevis for førere av utrykningskjøretøy.

Fra rundskriv I-5/15 av 30. april 2015

3.5 § 11 Bemanning og helsefaglig kompetanse i ambulansetjenesten

Første ledd

Kravet om at det skal være minst to personer som bemanner ambulanserbiler, og at minst én må være ambulansarbeider, eventuelt at det er én ambulansarbeider og én person med autorisasjon eller lisens som helsepersonell, innebærer at lærlinger ikke lengre kan være den andre personen på ambulansebilen. Når lærlinger skal bemanne ambulanserbiler må det være som den tredje personen.

Det er i § 21 tredje ledd om overgangsordninger gitt en overgangsordning på tre år for kravet i dette leddet.

APOTEKTEKNIKK

Utdanningsprogram	Helse- og oppvekstfag		
Vg2	Helseservicefag	Overgang fra vg2 til påbygg	19,7%
Kryssløp fra			

SØKNING

Utvikling i antall søkere (per 15. juli)	Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <caption>Utvikling i antall søkere (per 15. juli)</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Antall søkere</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2010</td> <td>205</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>174</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>186</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>236</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>245</td> </tr> </tbody> </table>	År	Antall søkere	2010	205	2011	174	2012	186	2013	236	2014	245	209	40
	År	Antall søkere												
	2010	205												
	2011	174												
	2012	186												
2013	236													
2014	245													
		Endring (%)												
		19,5 %												
		Endring (siste år)												
		9												

Søkere 2015/16: 241

LÆREPLASSER

Utvikling i antall løpende lærekontrakter (per 10. oktober)	Gjennomsnitt	Endring (antall)
<i>Ikke opplæring i bedrift</i>		
		Endring (%)
		Endring (siste år)

ANDEL SØKERE MED LÆREPLASS

Utvikling i andel søkere som får lærekontrakt (per 1. januar)	Endring i %-poeng fra 2010 til 2014	
<i>Ikke opplæring i bedrift</i>	Søkere høsten 2014 med godkjent lærekontrakt per 1. januar 2015	
	Søkere	Lærekontrakter

	2013/2014		
Antall som tok fagbrev (læreplass og praksiskandidater)	Yrkeskompetansefag 176 elever tok tverrfaglig eksamen i apotekteknikk i 2014. Snittkarakter var 3,3.		

Relevante utdrag fra utviklingsredegjørelsen 2013/2014

Apotekteknikere er en stor arbeidsgruppe i apotekene og har så langt vært den største. De har viktige oppgaver i forbindelse med reseptekspedisjon, service og kundekontakt, egenomsorgsinformasjon og annen informasjon til publikum, samt varebehandling og kontorarbeid. Apotekteknikere har ikke rett til selvstendig å ekspedere legemidler etter resept eller rekvisisjon.

Faglig råd har hatt en egen arbeidsgruppe som har sett på apotekteknikerfaget, og utfordringer faget vil møte

i framtiden. Oppgaver som tradisjonelt blir utført ved legekantoret, for eksempel måling av blodsukker, blodtrykk og kolesterol m.m., prøves nå ut som tjenesteområder i apotek. Det vil kunne påvirke arbeidsoppgaver for apotekteknikere. Intensjon i Samhandlingsreformen og utvidede tjenesteområder, for eksempel apotekstyrt legemiddellager i sykehus, direktereseptur, e-resept, elektroniske hjelpemidler i ordreeksperderingen og automatisering vil medføre at arbeidsarenaene utvides og kompetanseområdene endres. Mangel på fremtidig arbeidskraft og andre endringer i tjenesten kan også medføre oppgaveglidning innenfor apotekbransjen og mellom aktører i de forskjellige helsetjenestene. Arbeidsgruppen finner det avgjørende at utdanningen formes slik at vi sikrer framtidens rekruttering. Det er stort behov for nyutdannede apotekteknikere, dette merkes særlig i de fylker der det er relativt få antall skoleplasser i forhold til apotek.

Det er behov for at praksis blir tydelig, fordi læremidler i IKT ikke er tilgjengelig i skolen. For eksempel når det gjelder det nye dataprogrammet for elektroniske resepter.

Det vil bli økt behov for spesialisering i henhold til nye arbeidsoppgaver:

- Krav til ny kompetanse må synliggjøres i lærerplanen.
- Etablering av nye oppgaver krever fagutdanning (se arbeidsgrupperapporten kapittel 2.2)
- «Apotektekniker i framtidens helsetjenester»).

Behovet for praksis vil også øke:

- Økt behov for IKT opplæring på nye systemer.
- Problem med IKT tilgang på skolene.
- Stort behov for standardisert praksis.

Rekruttering er en utfordring:

- Stort behov for økt rekruttering til faget.
- Sikre tilgang på nye apotekteknikere tilpasset hvor mange som i nær fremtid går av med pensjon (se arbeidsgruppens rapport kapittel 4.2 og 4.3 "Framtidig behov for apotek").

Endringsforslag fra FRHO:

Nedsettes en læreplangruppe for Vg3- apotektekniker for å få et læreplanverk som dekker arbeidslivets behov for kompetanse. Endringer i helsesekretær- og apotekteknikerutdanningen vil påvirke tannhelsesekretærutdanningen, da de tre utdanningsprogrammene går sammen på Vg1 og Vg2. Alle Vg3-områdene ønsker spesialisering på Vg2/mer fagspesifikke kompetansemål. Rådet ber om at helsesekretærutdanning, apotekteknikkutdanning og tannhelsesekretærutdanning sees i sammenheng i en gjennomgang og eventuell revisjon av læreplaner. Rådet ønsker ikke å ta stilling til spesialisering på nåværende tidspunkt, da dette bør diskuteres videre i arbeidsgruppene og i sammenheng med fagskolenivå. Når det gjelder praksiskrav mener rådet det bør vurderes lovendring knyttet til PTF med forpliktelse om praksis knyttet til programfagene. De regionale helseforetakene har etterspurt mer praksis i helseservicefagutdanningen. FRHO er klar over at krav til fordypning og praksis krever endring av gjeldende regelverk og ber utdanningsmyndighetene vurdere tiltak for eksempel i forbindelse med prosjekt til fordypning for å sikre mer lik bruk av praksis knyttet til programfagene rundt om i landet.

UTFYLLES AV FAGLIG RÅD

1. Er faget relevant i arbeidslivet?

	Ja	Nei	Uklart
a. Vil man få jobb i et relevant yrke hvis man oppnår yrkeskompetanse i dette faget?	X		

Begrunnelse for svaret:

Utdanningen vurderes som relevant og apotekteknikere er etterspurte både i sykehusapotek og i private apotek. Apotekteknikere har oppgaver i forbindelse med reseptekspedisjon, service og kundekontakt, egenomsorgsinformasjon og annen informasjon til publikum, samt varebehandling og kontorarbeid. Apotekteknikere har ikke rett til selvstendig å ekspedere legemidler etter resept eller rekvisisjon.

Det ble autorisert 225 apotekteknikere i 2014. Av disse hadde 209 utdanning fra Norge. Det er relativt bra samsvar mellom antall utdannede og autoriserte apotekteknikere.

	Ja	Nei	Uklart
b. Må man ha denne yrkeskompetansen for å få en slik jobb, eller ansetter virksomhetene like gjerne ufaglærte?			X

Begrunnelse for svaret:

Apotekteknikere har autorisasjon som helsepersonell. For den som faller inn under kravet til profesjonsgodkjenning (autorisasjon eller lisens), innebærer det en forhåndskontroll av skikkethet (at man har nødvendige faglige kunnskaper og ferdigheter) og egnethet (at man har de personlige egenskaper som kreves for å være helsepersonell) og tilsagn på autorisasjon eller lisens før det gis tillatelse til å arbeide i det aktuelle yrket i Norge. Personer som ikke har autorisasjon (eller lisens) har ikke den samme retten. En person som ikke har autorisasjon, har heller ikke rett til å benytte en tittel som er egnet til å gi inntrykk av at vedkommende har autorisasjon (Kilde: Statens autorisasjonskontor for helsepersonell).

Opgavene en apotektekniker utfører er ikke lovregulert, men apotekene tilstreber å ansette autoriserte apotekteknikere, spesielt i sykehusapotek.

	Ja	Nei	Uklart
c. Dekker faget et reelt kompetansebehov som finnes på arbeidsmarkedet? (fokus på innholdet i faget, ikke dimensjoneringen av opplæringstilbudet)	x		

Begrunnelse for svaret:

Innhold i faget oppleves som relevant, men både i arbeidsgruppen som FRHO nedsatte for å gjennomgå utdanningen (se utdrag fra utviklingsredegjørelsen 2013-2014) og på dialogseminar om helseservicefag (8. juni) pekes det på behov for mer spesialisering i løpet av utdanningen for å ivareta nye og endrede kompetansekrav. FRHO har konkludert med at det ikke ønskes et eget Vg2 for de tre helseservicefagene slik det er foreslått i arbeidsgruppens rapport, men at mulighetsrommet innenfor Vg2 må brukes bedre. Både rapporten og dialogseminaret peker på praksisutfordringer i dagens utdanning.

FRHO leverte et endringsforslag til Udir høsten 2014 med ønske om å se nærmere på muligheten for "splitting" av programfaget "yrkesutøvelse" på Vg2 helseservice og behovet for formalisering av praksiskrav. Udires svar problematiserte sider ved forslaget. FRHO tok deretter initiativ til dialogmøte og dialogseminar i 2015 for å se på utfordringer i dagens utdanning herunder problemstillingene i nevnte endringsforslag. I begge dialogmøtene ble det nettopp pekt på behov for tidligere spesialisering/fordypning; dvs. i løpet av Vg2 og behov for "obligatorisk" praksis.

→ Hvis dere har svart ja på 1a)-1c), trenger dere ikke å besvare spørsmål 2-5.

2. Hvis faget ikke er relevant i arbeidslivet, hva bør utdanningsmyndighetene gjøre med det?			
	Ja	Nei	Uklart
a. Endre innholdet i faget? (Revidere/oppdatere læreplanen)			x
<i>Begrunnelse:</i> Arbeidsgruppen har pekt på behov for mer spesialisering eller i Vg2. FRHO anbefaler å se nærmere på hvordan mulighetsrommet i dagens utdanningsmodell kan utnyttes bedre. Dette skal utdypes i del 2 av utviklingsredegjørelsen. FRHO viser også til endringsforslag angående helseservicefagene som ble levert Udir desember 2014.			
	Ja	Nei	Uklart
b. Slå faget sammen med andre fag?		X	
<i>Hvis ja: Hvilke fag?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
c. Splitte faget?			X
<i>Hvis ja: I hvilke deler?</i> FRHO viser til anbefalinger i 1c og 2a. Det er behov for å vurdere hvordan mulighetsrommet i Vg2 kan utnyttes bedre knyttet til behovet for mer spesialisering, eller om det må gjøres større endringer. FRHO har konkludert med at det ikke ønskes et eget Vg2 for hvert av de tre helseservicefagene. FRHO har spilt inn behovet for å innføre obligatorisk praksis i utdanninger som fører frem til yrkeskompetanse i Kunnskapsløftet. Det er en svakhet ved dagens struktur at praksis blir definert som en undervisningsmetode noe som særlig rammer yrkeskompetansefagene.			
	Ja	Nei	Uklart
d. Annet, mindre justeringer (for eksempel kryssløp eller navneendringer)		X	
<i>Hvis ja: Kom med eksempler</i>			
	Ja	Nei	Uklart
e. Legge ned faget?		X	
<i>Hvis ja: Begrunnelse</i>			
→ Er svaret ja på spørsmål 2e, avslutt her. Hvis ikke, fortsett.			
3. Hvorfor vil disse endringene bidra til å gjøre faget mer relevant for virksomhetene?			
Se svar over og arbeidsgruppens begrunnelse i utdraget fra utviklingsredegjørelsen fra 2013/2014.			
4. Hvordan fungerer opplæringsmodellen for faget? (1+3, 2+2 osv.)			
<i>Begrunnelse:</i> Opplæringsmodellen fungerer, men igjen viser rådet til at det er viktig å vurdere om mulighetene for tidligere spesialisering/spissing kan utnyttes bedre i Vg2 eller om det må større endringer til. Viser til svar under 1c, 2a og 2c.			
5. Hvis svaret er dårlig eller svært dårlig: Bør vi endre opplæringsmodell, og hvilken modell foreslår dere i så fall? Hvorfor er den foreslåtte modellen et godt valg?			

BARNE- OG UNGDOMSARBEIDERFAGET															
Utdanningsprogram	Helse- og oppvekstfag														
Vg2	Barne- og ungdomsarbeiderfag	Overgang fra vg2 til påbygg	39,3%												
Kryssløp fra															
SØKNING															
Utvikling i antall søkere (per 15. juli)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <tr><th>År</th><th>Antall søkere</th></tr> <tr><td>2010</td><td>1 200</td></tr> <tr><td>2011</td><td>1 330</td></tr> <tr><td>2012</td><td>1 465</td></tr> <tr><td>2013</td><td>1 494</td></tr> <tr><td>2014</td><td>1 499</td></tr> </table>		År	Antall søkere	2010	1 200	2011	1 330	2012	1 465	2013	1 494	2014	1 499	1 398	299
År	Antall søkere														
2010	1 200														
2011	1 330														
2012	1 465														
2013	1 494														
2014	1 499														
			Endring (%)												
			24,9 %												
			Endring (siste år)												
			5												
Søking 2015: 1 583															
LÆREPLASSER															
Utvikling i antall løpende lærekontrakter (per 10. oktober)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <tr><th>År</th><th>Antall løpende lærekontrakter</th></tr> <tr><td>2010</td><td>1 958</td></tr> <tr><td>2011</td><td>1 974</td></tr> <tr><td>2012</td><td>2 079</td></tr> <tr><td>2013</td><td>2 175</td></tr> <tr><td>2014</td><td>2 329</td></tr> </table>		År	Antall løpende lærekontrakter	2010	1 958	2011	1 974	2012	2 079	2013	2 175	2014	2 329	2103	371
År	Antall løpende lærekontrakter														
2010	1 958														
2011	1 974														
2012	2 079														
2013	2 175														
2014	2 329														
			Endring (%)												
			18,9 %												
			Endring (siste år)												
			154												
ANDEL SØKERE MED LÆREPLASS															
Utvikling i andel søkere som får lærekontrakt (per 1. januar)		Endring i %-poeng fra 2010 til 2014													
<table border="1"> <tr><th>År</th><th>Andel søkere som får lærekontrakt (%)</th></tr> <tr><td>2011</td><td>62%</td></tr> <tr><td>2012</td><td>61%</td></tr> <tr><td>2013</td><td>61%</td></tr> <tr><td>2014</td><td>64%</td></tr> </table>		År	Andel søkere som får lærekontrakt (%)	2011	62%	2012	61%	2013	61%	2014	64%	2			
År	Andel søkere som får lærekontrakt (%)														
2011	62%														
2012	61%														
2013	61%														
2014	64%														
		Søkere høsten 2014 med godkjent lærekontrakt per 1. januar 2015													
		Søkere	Lærekontrakter												
		1915	1232												
	2013/2014														
Antall som tok fagbrev (læreplass og praksiskandidater)	2410														
Relevante utdrag fra utviklingsredegjørelsen 2013/2014															
Problemstillinger: - deltidsstillinger - uklar bruk av yrkestitler – fagarbeiderkompetansen kommer ikke frem - behov for økt rekruttering - faglige utfordringer - økt bruk av IKT som et pedagogisk verktøy - endring i lovgivningen innen spesialundervisning															

Endringer i sektoren

Fritidssektoren (fritidsklubber og lignende) blir ofte en «glemt sektor» når det gjelder kompetansebehov, og mange ansatte er i deltidsstillinger. Rådet ønsker å heve kompetansen i sektoren og ser at fagarbeideren har en nyttig kompetanse som må benyttes mer. Sektoren har mange faglige utfordringer som krever kompetanse bl.a. innen helsefremmende arbeid, taushetsplikt og meldeplikt.

Barnehagesektoren har endret seg. Nesten alle barn går nå i barnehage, og andelen småbarn og andelen minoritetsbarn har økt betraktelig. Tidlig innsats og helsefremmende arbeid gir nye utfordringer for ansatte innen barnehagesektoren, SFO og skole. Innen skolesektoren har Kunnskapsløftet og ungdomsskolemeldingen kommet med innspill som kan påvirker utøvingen av faget.

Siden barnehageforliket i 2005 har antall barnehager i Norge økt. Mange av de nye barnehagene er private og har ulike eierforhold. Barnehagene har blitt større og flere er ulikt organisert, som for eksempel basebarnehager, musikkbarnehager, idrettsbarnehager, naturbarnehager.

Mange fagarbeidere som jobber i ungdomsskolen/videregående skole følger opp barn og ungdom med spesielle behov. Utviklingen innen spesialundervisningen er at det skal satses på tidlig innsats, og at det kan gis individuell opplæring tilpasset det enkelte barn. Dette gjør at flere yrkesgrupper innen skolen kan få andre og utvidede oppgaver. Målet er at undervisningspersonell skal få mer tid til undervisning. Da trenger man støttepersonell, og barne- og ungdomsarbeideren har en sentral rolle her. Endringer i lovgivningen om spesialundervisning kan få konsekvenser for innholdet i barne- og ungdomsarbeiderutdanningen, men det kan også hende at barn med spesielle behov bør være et fagområde på fagskolenivå. Barns rett til medvirkning i aktiviteter som berører dem, vil også påvirke ansattes kompetansebehov. Innen barne- og ungdomsarbeidet er det økt bruk av teknologi og IKT blir mer og mer brukt som et pedagogisk verktøy.

Endringer vi har vært inne på her kan ha ført til behov for gjennomgang og eventuelt revidering av læreplanen for å se om behovene innen fritidssektoren, SFO, ungdomssektoren og barnehagen blir ivaretatt.

Kunnskapsdepartementet har laget en egen kompetansestrategi for alle ansatte i barnehagen, og KD ønsker å se om rammeplanen trenger endringer. Eventuelle endringer i ny barnehagelov og revisjon av rammeplan for barnehager kan påvirke hvilke kompetansemål som må være med videre i læreplan for barne- og ungdomsarbeiderfaget. I 2013 kom det ny rammeplan for barnehagelærerutdanningen, med utgangspunkt i dette ser man ikke bort fra at også andre fag innen barnehagesektoren må endres.

Barne- og ungdomsarbeideren i offisiell statistikk

I oppvekstsektoren mangler det gode statistikker om de ulike yrkesgruppene i sektoren. Dette gjør at det er vanskelig å få en god oversikt over hvor barne- og ungdomsarbeiderne jobber. I dag brukes det i statistikkene benevnelsen "assistent" for mange yrkesgrupper. Det er nødvendig å synliggjøre barne- og ungdomsarbeideren mer. I utredninger blir alltid barnehagelæreren fremhevet, mens barne- og ungdomsarbeideren som regel blir sidestilt med assistenter. FRHO mener at dette er uheldig. For FRHO er det viktig at barne- og ungdomsarbeiderens rolle kommer like tydelig frem som barnehagelærerens når man ser på det samlede kunnskapsbehovet i sektoren.

Norge har forpliktelser for å bevare og utvikle samisk språk og kultur, i den anledning har man utarbeidet en egen rammeplan for samisk barnehagelærerutdanning. Det er viktig at ansatte i barnehagen har kunnskaper om samisk kultur og språk. Det kan derfor være behov for at andre barne- og ungdomsarbeiderutdanninger også får en slik plan. Rådet mener at en slik spesialisering i så fall bør ligge på fagskolenivå.

FRHO endringsforslag

I offisielle statistikker brukes i dag benevnelsen "assistent" for mange yrkesgrupper. Dette bør det ryddes opp i, slik at vi får riktig statistikk å jobbe videre med i fremtidige utviklingsredegjørelser. Fagarbeiderkompetansen kommer ikke frem. FRHO ber Utdanningsdirektoratet om å ta tak i denne problemstillingen.

BARNE- OG UNGDOMSARBEIDERFAGET

Informasjon fra LÆRLINGUNDERSØKELSEN 2014 (besvart av lærlinger)

Er du enig i disse utsagnene om skoledelen av opplæringen din (Vg1 & Vg2)?

1. Undervisningen i yrkesfagene ga et godt grunnlag for det jeg skulle lære i lærebedriften

<i>Helt uenig (=1)</i>	<i>Nokså uenig</i>	<i>Verken enig eller uenig</i>	<i>Nokså enig</i>	<i>Helt enig (=5)</i>	<i>Snitt</i>
11	28	85	318	259	4,12

2. Praksisen på skolen var relevant for opplæringen i arbeidslivet

<i>Helt uenig (=1)</i>	<i>Nokså uenig</i>	<i>Verken enig eller uenig</i>	<i>Nokså enig</i>	<i>Helt enig (=5)</i>	<i>Snitt</i>
11	19	80	252	339	4,27

3. Det er gode framtidsutsikter i den bransjen jeg er i nå

<i>Helt uenig (=1)</i>	<i>Nokså uenig</i>	<i>Verken enig eller uenig</i>	<i>Nokså enig</i>	<i>Helt enig (=5)</i>	<i>Snitt</i>
16	56	270	271	138	3,61

UTFYLLES AV FAGLIG RÅD

1. Er faget relevant i arbeidslivet?

	Ja	Nei	Uklart
a. Finnes det læreplaner til elever som ønsker å ta fag- eller svennebrev i dette faget?	x		
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			
Ja det finnes læreplaner rundt om i landet og de fleste er i kommunal sektor. Samsvaret mellom antall søkere til læreplaner og antall kvalifiserte søkere varierer fra fylke til fylke.			
	Ja	Nei	Uklart
b. Vil man få jobb i et relevant yrke hvis man oppnår fag- eller svennebrev i dette faget? (enten som lærlinger eller praksiskandidat)			X
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			
FAFO rapportene "Har vi lærefag som er relevante for kommunesektoren?" og "Vilkår for læring i kommunene" viser at mange kommunale arbeidsgivere etterspør fagarbeidere og ser verdien av den kompetansen. Her kommer det klart fram at pedagogene og barne- og ungdomsarbeiderne har utfyllende kompetanse i barnehagene. I skolefritidsordningen (SFO) har faget en klar relevans for oppgavene, og fagarbeideren har en verdifull kompetanse sammenlignet med assistenter. Rektorene som ble intervjuet i rapporten sier de vurderer faget som relevant for skolen, selv om de ikke har god nok kjennskap til innholdet i læreplanen. I rapporten "Vilkår for læring i kommunene" viser at flertallet av kommunene har en kompetanseplan for barnehagene. Undersøkelsen viser at styrere og pedagogiske ledere er de gruppene som får mest faglig påfyll. Videre viser rapporten at 56 prosent av kommunene har en form for tiltak eller ordninger som gjør det mulig å ta fagbrev som barne- og ungdomsarbeider. Det er relativt flere små enn store kommuner som har et slikt tilbud. Det vanligste tiltaket er at kommunene legger til rette for praksiskandidater som vil ta fagbrev. FAFO rapporten "Barne- og ungdomsarbeiderens stilling i arbeidslivet" viser at faget foreløpig ikke har den anerkjennelse som andre fag i kommunesektoren. De fleste nyutdannede barne- og ungdomsarbeidere går likevel inn i arbeidsområder som fremstår som svært relevante for utdanningen. 85 % av de som tok fagbrev i 2012 arbeider i enten i barnehager, i skoler eller i SFO. Barnehageeiere etterspør i større grad fagarbeidere i sine utlysningstekster og flere bruker fagarbeidertitler på sine ansatte og har egne stillingsbeskrivelser for yrkesgruppen. Utdanningsdirektoratet har også nå endret sine statistikker. Via Utdanningsspeilet kan en lese hvor mange barne- og ungdomsarbeidere som jobber i barnehagesektoren.			
	Ja	Nei	Uklart
c. Må man ha dette fag- eller svennebrevet for å få en slik jobb, eller ansetter virksomhetene like gjerne ufaglærte?			X
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			
Det er ingen nasjonale føringer på andelen barne- og ungdomsarbeider innen oppvekstsektoren. Mange arbeidsgivere ønsker likevel denne kompetansen og verdsetter den innen de ulike sektorene innen oppvekst. Innen skolesektoren sier skoleleder at de fordeler oppgaver ut fra hvilken kompetanse de ansatte har, selv om alle får benevnelsen assistent. Innen fritidssektoren (ungdomsklubber) er det vanskelig å skaffe kvalifisert arbeidskraft pga deltidsproblematikken			
	Ja	Nei	Uklart
d. Dekker faget et reelt kompetansebehov som finnes på arbeidsmarkedet? (fokus på innholdet i faget, ikke dimensjoneringen av opplæringstilbudet)			x

Begrunnelse for svaret:

Læreplanmålene er omfattende og rommer mange av kompetansebehovene.

Djupedalsutvalget ønsket i sin utredning å styrke kompetansen til alle yrkesgrupper innen skolesektoren (jif opplæringsloven §9A)

Barnehager: I barnehagesektoren erstatter fagarbeideren ufaglærte assistenter. Dette har styrket det pedagogiske tilbudet i barnehagene.

Skole: I skolen har de fleste fagarbeidere en kombinert stilling mellom tjenestestedene SFO og skole. I SFO er de fleste baseledere barne- og ungdomsarbeidere og noen kommuner bruker fagarbeidere i SFO- lederstillinger. Men dette er mer varierende fra kommune til kommune. I skolen blir fagarbeideren ofte brukt til elever med spesielle behov. (FAFO 2014: "Barne- og ungdomsarbeiderens stilling i arbeidslivet")

70 % av barne- og ungdomsarbeidere som jobber i skolen arbeider med barn med særskilte behov. Dette viser at det er behov for mer kompetanse på dette fagfeltet. Det er også behov for å styrke utdanningen for arbeid med barn i alderen 12 – 18 år.

Fagbrevet dekker mange reelle arbeidsmarkedsbehov, men problemet er at mange arbeidsgivere ikke kjenner godt nok innholdet i læreplanen. Generelt mangler de ulike yrkesgruppene innen oppvekstsektoren kjennskap til hverandres kompetanse.

→ Hvis dere har svart ja på 1a)-1d), trenger dere ikke å besvare spørsmål 2-5.

2. Hvis faget ikke er relevant i arbeidslivet, hva bør utdanningsmyndighetene gjøre med det?

	Ja	Nei	Uklart
a. Endre innholdet i faget? (Revidere/oppdatere læreplanen)			x
FRHO har nedsettes en partssammensatt arbeidsgruppe som skal se på innholdet i faget. . Arbeidsgruppas mandat er:			
a. Arbeidsgruppa skal vurdere om barne- og ungdomsarbeiderfaget fortsatt skal omfatte hele oppvekstsektoren (0-18 år) b. Arbeidsgruppa skal vurdere om det er behov for nye og andre kompetansemål i læreplanene for Vg2 barne- og ungdomsarbeiderfaget og Vg3 (læretid) c. Arbeidsgruppa skal vurdere om faget trenger ny tittel			
	Ja	Nei	Uklart
b. Slå faget sammen med andre fag?		X	
<i>Hvis ja: Hvilke fag?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
c. Splitte faget?		X	
<i>Hvis ja: I hvilke deler?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
d. Annet, mindre justeringer (for eksempel kryssløp eller navneendringer)		X	
<i>Hvis ja: Kom med eksempler</i>			

FOTTERAPI															
Utdanningsprogram	Helse- og oppvekstfag														
Vg2	Fotterapi og ortopediteknikk	Overgang fra vg2 til påbygg	8,3%												
Kryssløp fra															
SØKNING															
Utvikling i antall søkere (per 15. juli)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <caption>Utvikling i antall søkere (per 15. juli)</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Antall søkere</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2010</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>		År	Antall søkere	2010	30	2011	19	2012	15	2013	11	2014	8	17	-22
		År	Antall søkere												
		2010	30												
		2011	19												
2012	15														
2013	11														
2014	8														
			Endring (%)												
			-73,3 %												
			Endring (siste år)												
			-3												
2015/2016: 1															
LÆREPLASSER															
Utvikling i antall løpende lærekontrakter (per 10. oktober)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<i>Ikke opplæring i bedrift</i>															
				Endring (%)											
				Endring (siste år)											
ANDEL SØKERE MED LÆREPLASS															
Utvikling i andel søkere som får lærekontrakt (per 1. januar)		Endring i %-poeng fra 2010 til 2014													
<i>Ikke opplæring i bedrift</i>															
		Søkere høsten 2014 med godkjent lærekontrakt per 1. januar 2015													
		Søkere	Lærekontrakter												
		2013/2014													
Antall som tok fagbrev (læreplass og praksiskandidater)	Yrkeskompetansefag 14 tok tverrfaglig eksamen i fotterapi i 2014. Snittkarakter var 4,5.														
Relevante utdrag fra utviklingsredegjørelsen 2013/2014															
Problemstillinger: - stort rekrutteringsbehov - behov for entreprenørkompetanse															
En fotterapeut skal behandle og forebygge fotproblemer. Gjennom arbeidet for en sunn fothelse og forebygging av belastningsskader skal fotterapifaget være med på å stimulere til fysisk aktivitet og fremme god fothelse. Det er et stort behov for utdannede fotterapeuter ettersom behovet for fotterapi øker i takt															

med endret sykdomsbilde hos den norske befolkningen. Som nevnt tidligere, lever stadig flere mennesker med kronisk sykdom. Fotterapeuten har en viktig rolle i å ivareta god fothelse hos grupper med spesielle helseutfordringer knyttet til føttene, som for eksempel personer med diabetes, revmatiske sykdommer, psoriasis og hjerte- og karsykdommer. Eldrebølgen gjør også sitt til at behovet for fotterapeuter øker. Fotterapeuten hjelper til å forbygge fotlidelser som i visse tilfeller kan føre til amputasjon.

Det er i dag mangel på fotterapeuter. Fotterapeutforbundet har henvendt seg til rådet og formidlet sin bekymring over dette. Forbundet erfarer at det i dag er mangel på fotterapeuter flere steder i landet. FRHO kjenner ikke til nøyaktig hvor mange fotterapeuter det er behov for, men vi vet at gjennomsnittsalderen blant dem som utøver yrket er økende, og at flere vil gå av med pensjon i løpet av de nærmeste årene. Som det fremgår av tabellene ovenfor, er søkningen til faget nedadgående. I 2008 søkte 42 personer seg til faget. I 2013 hadde faget bare 10 søkere.

Tabellen omfatter imidlertid kun offentlige utdanningstilbud. FRHO kjenner til at et flertall av kommende fotterapeuter benytter seg av private opplæringstilbud. Årlig søker altså flere seg til faget enn det som fremkommer av tallene.

Å drive som fotterapeut betinger at man kan fotterapi, og at man også har forretningsforståelse. De fleste fotterapeuter driver egen bedrift eller leier seg inn i eksisterende salonger. Det kan være vanskelig for unge mennesker å etablere sin egen bedrift rett etter Vg3. Ofte mangler de kompetansen som er nødvendig dersom man skal etablere en bedrift. Fotterapiforbundet mener det er urimelig å forvente at 18-åringene skal inneha en slik kompetanse, og spør derfor om fotterapiutdanningen bør bli en utdanning for voksne. Fotterapeutforbundet viser til at de opplever en tyngdeforskyvingen fra offentlige til private tilbud i fylkene og at dette er bekymringsfullt.

Rådet har observert at elevene får for lite praksis fordi fotterapeut og ortopediteknikk er sammen i klasser på fylkeskommunalt nivå. Vi viser til tiltakene vi har anbefalt for PTF (i utviklingsredegjørelsen).

Det er behov for å se på læreplanens kompetansemål og rekruttering i sammenheng med ortopediteknikk. Det er nødvendig å gjøre noe med læremidlene i faget. Det er også behov for å se på læreplanens kompetansemål og rekruttering i sammenheng med fotterapi. Vi ønsker å utrede dette mer før vi foreslår endringer i læreplanen.

UTFYLLES AV FAGLIG RÅD

1. Er faget relevant i arbeidslivet?

	Ja	Nei	Uklart
a. Vil man få jobb i et relevant yrke hvis man oppnår yrkeskompetanse i dette faget?	x		

Begrunnelse for svaret:

Det er i dag mangel på foterapeuter, så det bør være gode jobbmuligheter. Det er begrensede muligheter ansettelse som foterapeut i offentlige helse- og omsorgstjene pga manglende økonomiske rammevilkår og at fotterapi ikke er en lovpålagt tjeneste.

Det er 1074 sysselsatte foterapeuter hvor 99 er sysselsatt i offentlig sektor. Av disse er det ca. 98 % kvinner (tall fra Fotterapiforbundet).

Det ble autorisert 58 foterapeuter i 2014. Av disse hadde 56 norsk utdanning. Sammenligner man autorisasjonstall med inntakstall til ordinær foterapeututdanning i videregående opplæring og gjennomført Vg3-eksamen (14 stk i 2014), viser det at en betydelig andel får sitt vitnemål gjennom privatistordningen. Det tyder på at fotterapifaget rekrutterer i hovedsak voksne.

	Ja	Nei	Uklart
b. Må man ha denne yrkeskompetansen for å få en slik jobb, eller ansetter virksomhetene like gjerne ufaglærte?			x

Begrunnelse for svaret:

I og med at foterapeut er en autorisert yrkesgruppe kan man ikke kalle seg foterapeut uten å ha autorisasjon og de eksamener som kreves (se nærmere omtale av autorisasjonsordningen i skjemaet for apotektekniker). FRHO kjenner til at et flertall av kommende foterapeuter benytter seg av private opplæringstilbud, men for å få godkjent vitnemål og kunne søke autorisasjon må de gå opp til eksamen ved en videregående skole. De fleste går opp som privatist. Personer uten autorisasjon som arbeider med velværebehandling av føttene er å definere som fotpleiere.

	Ja	Nei	Uklart
c. Dekker faget et reelt kompetansebehov som finnes på arbeidsmarkedet? (fokus på innholdet i faget, ikke dimensjoneringen av opplæringstilbudet)		x	

Begrunnelse for svaret:

Det er et stort og økende behov for kompetansen til foterapeuter. Manglende offentlig helsetilbud og finansiering gjør at pasienter som har et medisinsk behov for slik behandling må betale dette selv.

Det er behov for å se på rekruttering til faget og innhold i læreplanen i sammenheng med ortopediteknikk. Rådet ønsker å utrede dette mer før vi foreslår eventuelle endringer i læreplanen.

Representanter fra bransjen melder om følgende mangler ved dagens utdanning og yrkesutøvelse:

- Manglende kvalitet i utdanningen, særlig blant private kurstilbydere
- Store nivåforskjeller blant utøverne
- Relativt lav formell grunnkompetanse sammenlignet med utviklingen av faget internasjonalt.
- Lav reell grunnkompetanse
- For lite teoretisk fordypning i alle grunnleggende helsefag
- For lite biomekanikk, avlastningsteori, gangavvikling etc. For lite praktiske og teoretiske kunnskaper om tilpasning av sko og såler
- For lite praktisk og teoretisk fordypning i pasientbehandling

En utfordring er at de private skolene verken er omfattet av opplæringsloven, privatskoleloven, folkehøgskoleloven eller voksenopplæringsloven, og ligger derfor ikke innunder Utdanningsdirektoratets eller fylkesmennenes tilsynsansvar (sak for vurdering av disse forholdene ligger hos Kunnskapsdepartementet).

→ Hvis dere har svart ja på 1a)-1c), trenger dere ikke å besvare spørsmål 2-5.

2. Hvis faget ikke er relevant i arbeidslivet, hva bør utdanningsmyndighetene gjøre med det?			
	Ja	Nei	Uklart
a. Endre innholdet i faget? (Revidere/oppdatere læreplanen)	x		
<i>Hvis ja: På hvilke måte?</i>			
Se 1c)			
Det er følgende tilbakemelding fra partene på dagens læreplaner:			
Læreplan med for vide rammer	Ja	Nei	Uklart
Voksenopplæring gir enda videre rammer			
Enkelt å redusere undervisningstid for private skoler			
b. Slå faget sammen med andre fag?		x	
<i>Hvis ja: Hvilke fag?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
c. Splitte faget?			x
<i>Hvis ja: I hvilke deler?</i>			
Det kan sies mer om etter 1c) er gjennomført.			
	Ja	Nei	Uklart
d. Annet, mindre justeringer (for eksempel kryssløp eller navneendringer)	x		
<i>Hvis ja: Kom med eksempler</i>			
<i>Se kommentar under 2e.</i>			
	Ja	Nei	Uklart
e. Legge ned faget?			x
<i>Hvis ja: Begrunnelse</i>			
Fagmiljøet mener primært at utdanningen bør legges på høgskolenivå. FRHO tar ikke stilling til dette da det ligger utenfor rådets mandat. Hvis faget forstøtt skal ha en plass i videregående opplæring må det gjøres en grundig gjennomgang av læreplanen og vilkårene for å ta og tilby utdanningen.			
→ Er svaret ja på spørsmål 2e, avslutt her. Hvis ikke, fortsett.			
3. Hvorfor vil disse endringene bidra til å gjøre faget mer relevant for virksomhetene?			
<i>Begrunnelse:</i>			
Det er i dag stor mangel på foterapeuter, derav et stort rekrutteringsbehov. Men å gjennomføre 1c) vil en kunne komme med kunnskap om evt. endringer som bør/må gjøres for å få faget mer relevant.			
4. Hvordan fungerer opplæringsmodellen for faget? (1+3, 2+2 osv.)			
<i>Begrunnelse:</i>			
For de ytterst få som går i videregående skole fungerer opplæringsmodellen greit. Problemet er at de fleste som utdannes er voksne uten rett til videregående opplæring. Disse tar korte kurs hos private tilbydere og senere går de opp til eksamen som privatist. Dette kan muligens ha konsekvenser for kompetansen hos de som utdannes selv om de består eksamen. Det er også problemer med praksisplasser som i de andre skolebaserte yrkesfagene og så vidt FRHO kjenner til			

er det ikke et krav om praksis verken i ordinær utdanning eller for privatister. De skoler som tilbyr et ordinært opplæringsløp tilstreber å få elevene ut i relevant praksis i løpet av opplæringen. Private utdanningstilbydere ser ut til å tilby praksis i skolen. Privatister kan i teorien gå opp til eksamen uten å ha hatt praksis i en virksomhet som utøver faget.

5. Hvis svaret er dårlig eller svært dårlig: Bør vi endre opplæringsmodell, og hvilken modell foreslår dere i så fall? Hvorfor er den foreslåtte modellen et godt valg?

Begrunnelser:

Så langt kan en slå fast at det er noen utfordringer med felles Vg2 for fotterapeuter og ortopediteknikk, men også noen fordeler. Ulempene er knyttet til at den faglige fordypningen blir for liten og er gjennomgående for de programområdene som har felles Vg2, spesialisering kommer litt sent noe som gir utslag i kompetansen ved endt utdanning. Fordelen er at fordi begge fagene er små kan det etableres noen mer robuste kompetansetilbud. Splitting på Vg2 vil kunne føre til nedleggelse av allerede svært få tilbud.

Når det gjelder de mer overordnede utfordringene for faget og utdanningen, er de betydelige.

HELSEARBEIDERFAGET															
Utdanningsprogram	Helse- og oppvekstfag														
Vg2	Helsearbeiderfaget	Overgang fra vg2 til påbygg	33%												
Kryssløp fra	Kan også tas etter Vg2 ambulansefag														
SØKNING															
Utvikling i antall søkere (per 15. juli)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <tr><th>År</th><th>Antall søkere</th></tr> <tr><td>2010</td><td>1 462</td></tr> <tr><td>2011</td><td>1 548</td></tr> <tr><td>2012</td><td>1 669</td></tr> <tr><td>2013</td><td>1 646</td></tr> <tr><td>2014</td><td>1 889</td></tr> </table>		År	Antall søkere	2010	1 462	2011	1 548	2012	1 669	2013	1 646	2014	1 889	1 643	427
År	Antall søkere														
2010	1 462														
2011	1 548														
2012	1 669														
2013	1 646														
2014	1 889														
			Endring (%)												
			29,2 %												
			Endring (siste år)												
			243												
Søkertall 2015/2016: 1 836															
LÆREPLASSER															
Utvikling i antall løpende lærekontrakter (per 10. oktober)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <tr><th>År</th><th>Antall løpende lærekontrakter</th></tr> <tr><td>2010</td><td>2 392</td></tr> <tr><td>2011</td><td>2 564</td></tr> <tr><td>2012</td><td>2 685</td></tr> <tr><td>2013</td><td>2 894</td></tr> <tr><td>2014</td><td>3 067</td></tr> </table>		År	Antall løpende lærekontrakter	2010	2 392	2011	2 564	2012	2 685	2013	2 894	2014	3 067	2 720	675
År	Antall løpende lærekontrakter														
2010	2 392														
2011	2 564														
2012	2 685														
2013	2 894														
2014	3 067														
			Endring (%)												
			28,2 %												
			Endring (siste år)												
			173												
ANDEL SØKERE MED LÆREPLASS															
Utvikling i andel søkere som får lærekontrakt (per 1. januar)		Endring i %-poeng fra 2010 til 2014													
<table border="1"> <tr><th>År</th><th>Andel søkere som får lærekontrakt (%)</th></tr> <tr><td>2011</td><td>70%</td></tr> <tr><td>2012</td><td>69%</td></tr> <tr><td>2013</td><td>70%</td></tr> <tr><td>2014</td><td>68%</td></tr> </table>		År	Andel søkere som får lærekontrakt (%)	2011	70%	2012	69%	2013	70%	2014	68%	-2			
År	Andel søkere som får lærekontrakt (%)														
2011	70%														
2012	69%														
2013	70%														
2014	68%														
		Søkere høsten 2014 med godkjent lærekontrakt per 1. januar 2015													
		Søkere	Lærekontrakter												
		2419	1653												
	2013/2014														
Antall som tok fagbrev (læreplass og praksiskandidater)	2473														
Relevante utdrag fra utviklingsredegjørelsen 2013/2014															
Statistikk viser at det må utdannes langt flere helsefagarbeidere for å dekke behovet fram mot 2035. Hvis det ikke utdannes flere, vil det i 2035 være en underdekning på nær 57 000 helsefagarbeidere. For få søkere til helsearbeiderfaget og at mange ikke fullfører opplæringen, samt at en stor andel helsefagarbeidere (tidligere hjelpepleiere) går av med pensjon i årene fremover, innebærer at det etter hvert blir for få helsefagarbeidere til å dekke behovet. Utviklingen i helse- og omsorgstjenesten i kommunene har en annen årsakssammenheng. Etter omleggingen															

av hjelpepleier- og omsorgsarbeiderutdanningen til helsearbeiderfaget, er tilgangen på denne utdanningsgruppen blitt betydelig redusert. Som det fremgår av Meld. St. 13 (2011-2012) Utdanning for velferd er årsaken primært knyttet til frafall i videregående opplæring særlig mellom VG2 og VG3/opplæring i bedrift.

Mange unge velger overgang til Vg3 med påbygging til generell studiekompetanse i stedet for å fullføre helsefagarbeiderutdanningen, og det er en betydelig nedgang i antall voksne som begynner på utdanningen. Innsøkingen til Vg2 helsearbeiderfaget har også vært økende de siste årene, men det er en stor utfordring å få flere til å søke læreplass og få flere til å fullføre hele utdanningsløpet og ta fagbrev som helsefagarbeider.

Ifølge NIFU-rapporten *Å bli helsefagarbeider* har en stor andel av elevene som begynner på Vg1 helse- og oppvekstfag, hele tiden planlagt å ta påbygg etter Vg2. De som valgte å bli lærlinger, valgte ofte dette med bakgrunn i positive opplevelser i praksis på skolen, ifølge NIFU. Rapporten sier videre at mange av elevene ønsket seg noe praktisk og derfor valgte de å søke læreplass. Lærlingene opplever læretiden som positiv, men synes det er frustrerende at det er vanskelig å få heltidsjobb etter endt utdanning.

FRHO ser med bekymring på at andelen som oppnår fagbrev som helsefagarbeider er halvert sammenlignet med før reformen, men ser gledelig nok at andelen unge som oppnår yrkeskompetanse er stigende de siste årene. Det er fortsatt mange av elevene som går på Vg2 helsearbeiderfaget som velger påbygg i stedet for å søke læreplass. Det må fortsatt jobbes med omdømmet og med å heve fagets status for å sikre bedre rekruttering. Her har skolen og lærere et stort ansvar for å veilede elevene videre. Kommuner og helseforetak har også et ansvar for å tilby læreplasser og god opplæring av lærlingene. Dette arbeidet starter allerede når elevene er ute i PTF. God organisering og godt samarbeid mellom skole og bedrift er viktig for at elevene får gode opplevelser i praksis og er avgjørende for at elevene skal søke læreplass.

FRHO konkluderer med at det ikke er misnøye med selve utdanningen som er grunnen til at mange helsefagarbeidere velger seg bort fra utdanningen eller yrket i løpet av Vg2 og etter lære. Både utdanningen i skolen og læretiden oppleves som relevant og god, men mange opplever at karrieremulighetene ikke er gode nok.

Et annet viktig funn i NIFU-rapporten *Å bli helsefagarbeider* er at de fleste lærere på Vg2 helsearbeiderfaget har bakgrunn som sykepleiere. Faglige forbilder er kanskje spesielt viktig i yrkesutdanningen. Dette kan også påvirke elevenes valg. Ny oppgavedeling kan påvirke helseutdanningene på ulike nivåer. Derfor er det viktig å se på innholdet i utdanningene etter arbeidslivets behov. Vi viser for øvrig til samhandlingsreformens krav slik beskrevet tidligere i teksten.

Pleie- og omsorgstjenestene er i stadig utvikling og det har skjedd mye innenfor velferdsteknologien de seneste årene, og en av utfordringene er at det finnes ulike systemer rundt om på de ulike arbeidsplassene. Det vil være behov for å finne nye løsninger både med hensyn til organisering av tjenestene og innen gode løsninger for opplæring av ny teknologi. Et eksempel kan være opplegg for opplæring i ny teknologi i samarbeid mellom skole og lærebedrift for eksempel via simulering.

Rådets endringsforslag:

Rådet ønsker at Utdanningsdirektoratet skal nedsette en læreplangruppe som gjennomgår og eventuelt reviderer kompetansemålene i læreplanen. Læreplanen i Vg2 helsearbeider må ha en gjennomgang for å se om den har tatt opp i seg endringer som har kommet med samhandlingsreformen og ny teknologi. Vi vil sende inn et formelt forslag om dette i løpet av 2014. Det er ønskelig å øke andelen lærere med fagarbeiderbakgrunn, da det kan bidra til å øke andelen som går i lære.

Vi ber om at tiltaket i St. meld. 20 om gjennomgang av utstyrssituasjonen i videregående opplæring kartlegger tilgang til og omfang av bruk av simuleringsutstyr i skolene.

Informasjon fra LÆRLINGUNDERSØKELSEN 2014 (besvart av lærlinger)					
Er du enig i disse utsagnene om skoledelen av opplæringen din (Vg1 & Vg2)?					
1. Undervisningen i yrkesfagene ga et godt grunnlag for det jeg skulle lære i lærebedriften					
<i>Helt uenig (=1)</i>	<i>Nokså uenig</i>	<i>Verken enig eller uenig</i>	<i>Nokså enig</i>	<i>Helt enig (=5)</i>	<i>Snitt</i>
9	18	100	335	270	4,15
2. Praksisen på skolen var relevant for opplæringen i arbeidslivet					
<i>Helt uenig (=1)</i>	<i>Nokså uenig</i>	<i>Verken enig eller uenig</i>	<i>Nokså enig</i>	<i>Helt enig (=5)</i>	<i>Snitt</i>
3	28	79	262	366	4,3
3. Det er gode framtidsutsikter i den bransjen jeg er i nå					
<i>Helt uenig (=1)</i>	<i>Nokså uenig</i>	<i>Verken enig eller uenig</i>	<i>Nokså enig</i>	<i>Helt enig (=5)</i>	<i>Snitt</i>
50	65	216	267	204	3,64

UTFYLLES AV FAGLIG RÅD

1. Er faget relevant i arbeidslivet?

	Ja	Nei	Uklart
a. Finnes det lære plasser til elever som ønsker å ta fag- eller svennebrev i dette faget?	x		
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			
Det er tilgjengelige lære plasser, men det finnes kommuner som tar inn for få lærlinger sett i forhold til tilgangen i fylket. Det er også steder som har tilgjengelige lære plasser, men hvor det er for få søkere og andre steder det er for få lære plasser i forhold til søkere. Det er store geografiske forskjeller. Det ble autorisert 4 463 helsefagarbeidere i 2014. 2 779 hadde utdanning fra Norge. Det viser at en betydelig andel som rekrutteres til helse- og omsorgstjenestene er arbeidsinnvandring. De største gruppene kommer fra Sverige og Filippinene. Det er også en del hjelpepleiere som søker autorisasjon som helsefagarbeider pga bedre pensjonsvilkår framforhandlet i tariffoppgjøret.			
	Ja	Nei	Uklart

b. Vil man få jobb i et relevant yrke hvis man oppnår fag- eller svennebrev i dette faget? (enten som lærlinger eller praksiskandidat)	x						
<i>Begrunnelse for svaret:</i> Det er stor mulighet for å få jobb og mange arbeidsgivere i helse- og omsorgstjenestene har blitt mer bevisste på å ansette faglærte fremfor personell uten formell helsefaglig utdanning. Det er fremdeles ca 25 prosent uten formell helsefaglig utdanning i helse- og omsorgstjenestene. Mange uten utdanning med lang erfaring går opp til fagprøven som praksiskandidat, med ulik tilrettelegging fra arbeidsgiver og der arbeidsgiver kan søke om støtte via statlige midler. Dette er ledd i en nasjonal rekrutteringsstrategi over flere år for å heve det formelle utdanningsnivået i tjenestene og sikre stabil og kompetent arbeidskraft. Helsefagarbeideren har autorisasjon som helsepersonell. Det er dermed en vesentlig forskjell på å ansette en helsefagarbeider og en person som ikke er helsepersonell. Det er derfor viktig at ansatte uten formell utdanning (vikarer eller lignende) som ønsker et permanent arbeidsforhold i helse- og omsorgstjenestene får tilbud om kvalifiseringsløp som fører til fagbrev som helsefagarbeider. Det er gledelig å observere en positiv utvikling på dette området selv om voksenopplæringsordningene fremdeles ikke er tilstrekkelig tilpasset særtrekkene i helse- og omsorgstjenestene. De største utfordringene i arbeidslivet er det store omfanget av deltidsarbeid og generell stram kommuneøkonomi og dermed for lav grunnbemanning. Partene i arbeidslivet i kommunesektoren har nylig inngått en ny avtale om å arbeide for en heltidskultur i helse- og omsorgstjenestene i i kommunesektoren.							
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;"></td> <td style="width: 15%; text-align: center;">Ja</td> <td style="width: 15%; text-align: center;">Nei</td> <td style="width: 10%; text-align: center;">Uklart</td> </tr> </table>					Ja	Nei	Uklart
	Ja	Nei	Uklart				
c. Må man ha dette fag- eller svennebrevet for å få en slik jobb, eller ansetter virksomhetene like gjerne ufaglærte?			x				
<i>Begrunnelse for svaret:</i> Ufaglærte får som hovedregel ikke faste stillinger i dag, men det er mange uten formell helsefaglig utdanning som har vikarstillinger eller tar vakter etter behov. Det er ingen nasjonale føringer på hvilken kompetansesammensetning man skal ha i helse- og omsorgstjenestene, men det er et generelt mål å øke andelen med formell helsefaglig utdanning. Både rekrutteringssituasjon og praksis er ulik i ulike kommuner. Et generelt trekk er at de store byene har høy andel av personell med høyere utdanning og høy andel ufaglærte. Distriktene har høyere andel fagutdannede fra videregående nivå (helsefagarbeidere/hjelpepleiere), mens tilgangen på personell med høyere utdanning er dårligere. Disse har også relativt lav andel uten formell helsefaglig utdanning totalt sett. Agder- og Trøndelagsfylkene har tradisjonelt kommet best ut som de med høyest andel personell med formell helsefaglig utdanning.							
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;"></td> <td style="width: 15%; text-align: center;">Ja</td> <td style="width: 15%; text-align: center;">Nei</td> <td style="width: 10%; text-align: center;">Uklart</td> </tr> </table>					Ja	Nei	Uklart
	Ja	Nei	Uklart				
d. Dekker faget et reelt kompetansebehov som finnes på arbeidsmarkedet? (fokus på innholdet i faget, ikke dimensjoneringen av opplæringsstilbudet)	x						
<i>Begrunnelse for svaret:</i> Læreplanen dekker i stor grad kompetansebehovene som er i sektoren, men FROH har anbefalt revisjon av læreplanen i faget. Det er behov for justeringer for å imøtekomme tjenestenes behov for kompetanse. Se utviklingsredegjørelsen 2014 for ytterligere begrunnelse. Det er nedsatt læreplangruppe for å vurdere kompetansemålene i Vg2 og Vg3. Evalueringsgjennomført av Telemarksforskning og Iris på oppdrag viser at flere kommuner ansetter sykepleiere i helsefagarbeiderstillinger i såkalte omgjøringsprosesser. Bakgrunnen er ofte at en hjelpepleierstilling/helsefagarbeiderstilling blir ledig som følge av naturlig avgang og deretter "omgjort" til en sykepleierstilling. Begrunnelsen er behovet for økt kompetanse som følge av mer komplekse oppgaver, jf samhandlingsreformen. Andre kommuner løser kompetanseutfordringene ved å utvikle kompetansen til hver enkelt ansatt i tråd med kommunens fremtidige oppgaver og behov. På den måten utvikler kommunen en bevissthet rundt hvordan oppgavene bør fordeles og man sikrer god kvalitet i tjenestene. Disse kommunene ser ut til å lykkes bedre med rekruttering på alle							

nivåer. En annen viktig tilbakemelding i evalueringsrapportene er at grunnbemanningen i tjenestene er for lav. Dette har konsekvenser både for kvalitet og kompetansesammensetning.

Helseforetak rapporterer at de i mindre grad har behov for nyutdannede helsefagarbeidere, men at en større satsing på fagskoleutdanning innen bestemte områder kan gjøre helsefagarbeideren mer attraktiv i helseforetakene. Noen helseforetak har en mer proaktiv holdning til inntak av lærlinger og fremtidig ansettelse av helsefagarbeidere, noe som også framgår av Spekters lærlingeundersøkelse av 2015.

→ Hvis dere har svart ja på 1a)-1d), trenger dere ikke å besvare spørsmål 2-5.

2. Hvis faget ikke er relevant i arbeidslivet, hva bør utdanningsmyndighetene gjøre med det?

	Ja	Nei	Uklart
a. Endre innholdet i faget? (Revidere/oppdatere læreplanen)	x		
<i>Hvis ja: På hvilke måte?</i>			
FRHO har tidligere anbefalt revisjon av læreplan i helsearbeiderfaget slik at den blir oppdatert og i større grad samsvarer med tjenestenes behov for kompetanse. Det er nedsatt læreplangruppe høsten 2015. FRHO vil gjennomgå utkast når det foreligger. Vi vil ta opp problemstillingene i del 2 av utviklingsredegjørelsen.			
Kommentar: FRHO registrerer at regjeringen foreslår modulbasert opplæring for voksne i yrkesfag. Dette vil endre mange forutsetninger for hvordan rådet tidligere har tenkt omkring opplæring av voksne. Vi ser også store utfordringer med å modulisere voksenopplæringen ut i fra eksisterende oppbygging av læreplaner.			
Fagutdanningen på videregående nivå kan ikke ses på isolert. NIFU-rapport 15/2015 sier tydelig at elevene på helse- og oppvekstfag og helsearbeiderfag ønsker seg inn i helsesektoren, men opplever at fagutdanningen ikke gir de muligheter de ønsker. Skal man løse noen av de fremtidige rekrutteringsutfordringene må man se hele utdanningssystemet i sammenheng og utrede hvordan nivåene kan utfylle og komplettere hverandre.			
Som et første skritt bør mulighetene for å etablere forsøk med den såkalte Y-veien utredes. Argumentene som blir framholdt om at en Y-vei ikke er mulig i helsefagene pga EØS' kvalifikasjonsdirektiv, bør gjøres gjenstand for juridisk betenkning.			
	Ja	Nei	Uklart
b. Slå faget sammen med andre fag?		X	
<i>Hvis ja: Hvilke fag?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
c. Splitte faget?		X	
<i>Hvis ja: I hvilke deler?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
d. Annet, mindre justeringer (for eksempel kryssløp eller navneendringer)		x	
<i>Hvis ja: Kom med eksempler</i>			
	Ja	Nei	Uklart
e. Legge ned faget?		x	
<i>Hvis ja: Begrunnelse</i>			
→ Er svaret ja på spørsmål 2e, avslutt her. Hvis ikke, fortsett.			
3. Hvorfor vil disse endringene bidra til å gjøre faget mer relevant for virksomhetene?			
Begrunnelse: Se over.			

4. Hvordan fungerer opplæringsmodellen for faget? (1+3, 2+2 osv.)

Begrunnelse:

Erfaringene etter snart ti år med helsearbeiderfaget er delte. Fagopplæringsmodellen har fremdeles en svak forankring i helse- og omsorgstjenestene, noe som beskrives i NIFU-rapport 16/2015. Den manglende sammenhengen mellom inntak av lærlinger og rekruttering av arbeidskraft gjør at opplæringen i virksomhetene får mer preg av å være betalt praksis enn læretid slik man kjenner det fra de tradisjonelle fagopplæringsfagene i håndverk og industri. Det er imidlertid store variasjoner. Fagopplæringen har sin styrke i at lærlingen får omfattende praksis i opplæringstiden. Vi vet fra de skolebaserte yrkesfagene at praksisdelen blir for liten og for uforpliktende jamfør det behovet elevene har. Virksomhetene på sin side melder om at de må "lære opp" den nyutdannede når de kommer i arbeid. Det er stort press på praksisplassene i helsetjenesten. Praksisproblematikk knyttet til omfang og kvalitet er gjennomgående i alle helseutdanninger – også på universitets- og høghskolenivå.

Innføring av vekslingsmodeller i helsearbeiderfaget kan slå ulikt ut. På den ene siden er veksling mellom teori og praksis gjennom hele opplæringsløpet trolig en bedre pedagogisk modell enn dagens 2+2-modell. I tillegg må virksomhetene og skoler planlegge og samarbeide om hele opplæringsløpet på en ny og langt mer forpliktende måte. På den andre siden kan vekslingsmodeller gjøre at opplæringen i enda større grad ligner på andre helseutdanninger med praksisstudier. Vekslingsmodeller stiller krav om flere læreplasser totalt sett.

Et annet viktig moment er at stadig flere fylkeskommuner innfører studieforberevende løp innen helse- og oppvekstfag. Disse gir ikke fagbrev/yrkeskompetanse men forebereder elevene på fremtidige studier og senere arbeid innen helse- og oppvekstsektoren. Det er for tidlig å si hvordan et slikt utdanningsløp vil påvirke rekrutteringen til fagene innen utdanningsprogrammet.

5. Hvis svaret er dårlig eller svært dårlig: Bør vi endre opplæringsmodell, og hvilken modell foreslår dere i så fall? Hvorfor er den foreslåtte modellen et godt valg?

Begrunnelser

I forbindelse med den pågående gjennomgangen av tilbudsstruktur må det vurderes hvordan opplæringen i helsearbeiderfaget i fremtiden best kan organiseres. Dette er noe både FRHO og det yrkesfaglige utvalget vil arbeide med, men med noe ulikt utgangspunkt.

FRHO mener at dagens læreplan uansett, og raskt, må revideres – uavhengig av om man vil gjøre større endringer i faget. Begrunnelsen for læreplanrevisjon går frem av utviklingsredegjørelsen fra 2013/2014 og i endringsforslag sendt i brev av desember 2014 fra FRHO til Udir.

HELSESEKRETÆR															
Utdanningsprogram	Helse- og oppvekstfag														
Vg2	Helseservicefaget	Overgang fra vg2 til påbygg	19,7%												
Kryssløp fra															
SØKNING															
Utvikling i antall søkere (per 15. juli)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <caption>Utvikling i antall søkere (per 15. juli)</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Antall søkere</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2010</td> <td>217</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>191</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>272</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>264</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>237</td> </tr> </tbody> </table>		År	Antall søkere	2010	217	2011	191	2012	272	2013	264	2014	237	236	20
År	Antall søkere														
2010	217														
2011	191														
2012	272														
2013	264														
2014	237														
			Endring (%)												
			9,2 %												
			Endring (siste år)												
			-27												
Søkere 2015-16: 256															
LÆREPLASSER															
Utvikling i antall løpende lærekontrakter (per 10. oktober)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<i>Ikke opplæring i bedrift</i>			Endring (%)												
			Endring (siste år)												
ANDEL SØKERE MED LÆREPLASS															
Utvikling i andel søkere som får lærekontrakt (per 1. januar)		Endring i %-poeng fra 2010 til 2014													
<i>Ikke opplæring i bedrift</i>		Søkere høsten 2014 med godkjent lærekontrakt per 1. januar 2015													
		Søkere	Lærekontrakter												
	2013/2014														
Antall som tok fagbrev (læreplass og praksiskandidater)	Yrkeskompetansefag														
Antall elever som har tatt Vg3- eksamen 2014: 233. Snittrakter 3,9															
Relevante utdrag fra utviklingsredegjørelsen 2013/2014															
Helsesekretærene arbeider i dag på flere arenaer. På legekontorer, i sykehus, i bedriftshelsetjenesten, i helsesentre (helsestasjon, helsehus, vaksinasjonskontor) og NAV. Helsesekretæren er ofte den som møter pasienten først ved ankomst til behandlingsstedet. Faglig råd har hatt en egen arbeidsgruppe som har sett på helsesekretærfaget, og utfordringer faget vil møte i framtiden. Arbeidsgruppen har vurdert utdanningsmodell og kompetansemålene for utdanningen, og mener at målene slik de er beskrevet er godt dekkende for kompetansen til helsesekretæren. Medlemmene i arbeidsgruppen ønsker ikke å ta bort noen av dagens læringsmål, men mener at faget trenger mer fordypning. Arbeidsgruppen mener også at det er behov for å inkludere mer praksis i opplæringen. FRHO har vurdert															

arbeidsgruppens innspill. Rådet mener at gruppen har tatt opp forhold det er behov for å se nærmere på.

Videre har vi vurdert skriftlige innspill fra de regionale helseforetakene, samt KS. I innspillene gjør helseforetakene rede for hva de mener er de viktigste utfordringene i helsesekretærutdanningen i dag:

- for lavt kompetansenivå hos nyutdannede - dekker ikke arbeidslivets behov
- oppgavene blir stadig mer kompetansekrevende, for eksempel som følge av innføringen av nye IKT-systemer, rapporteringer, nye helse-/kvalitetsregistre
- økt behov for spesialisering/ mer fagspesifikke kompetansemål på VG2
- behov for mer teoretisk kompetanse innen anatomi/ fysiologi og andre medisinske fag
- behov for mer praksis i utdanningen

FRHO deler helseforetakenes og KS' oppfatning om at endringer må gjøres innenfor gjeldende utdanningsmodell og ser et behov for å endre læreplanene.

Endringsforslag fra FRHO:

Nedsettes en læreplangruppe for Vg3- helsesekretær for å få et læreplanverk som dekker arbeidslivets behov for kompetanse.

Endringer i helsesekretær- og apotekteknikerutdanningen vil påvirke tannhelsesekretærutdanningen, da de tre utdanningsprogrammene går sammen på Vg1 og Vg2. Alle Vg3-områdene ønsker spesialisering på Vg2/mer fagspesifikke kompetansemål. Rådet ber om at helsesekretærutdanning, apotekteknikkutdanning og tannhelsesekretærutdanning sees i sammenheng i en gjennomgang og eventuell revisjon av læreplaner.

Rådet ønsker ikke å ta stilling til spesialisering på nåværende tidspunkt, da dette bør diskuteres videre i arbeidsgruppene og i sammenheng med fagskolenivå.

Når det gjelder praksiskrav mener rådet det bør vurderes lovendring knyttet til PTF med forpliktelse om praksis knyttet til programfagene. De regionale helseforetakene har etterspurt mer praksis i helseservicefagutdanningen.

FRHO er klar over at krav til fordypning og praksis krever endring av gjeldende regelverk og ber utdanningsmyndighetene vurdere tiltak for eksempel i forbindelse med prosjekt til fordypning for å sikre mer lik bruk av praksis knyttet til programfagene rundt om i landet.

UTFYLLES AV FAGLIG RÅD

1. Er faget relevant i arbeidslivet?

	Ja	Nei	Uklart
a. Vil man få jobb i et relevant yrke hvis man oppnår yrkeskompetanse i dette faget?	x		
<i>Begrunnelse for svaret:</i> Helsesekretærene er etterspurte og har en sentral rolle i førstelinjetjenesten både i sykehus og ved fastlegekontor. Helsesekretærens kompetanse anses å være en nødvendig del av tjenesteytingen både ved sykehus og legekontor. Det ble autorisert 445 helsesekretærer i 2014. 438 hadde norsk utdanning. Sammenlignet med søkertall og avlagte eksamener ser man at en betydelig andel blir helsesekretær via privatistordningen.			
	Ja	Nei	Uklart
b. Må man ha denne yrkeskompetansen for å få en slik jobb, eller ansetter virksomhetene like gjerne ufaglærte?			x
<i>Begrunnelse for svaret:</i> Fastlegekontor og sykehus etterspør i stadig større grad autoriserte helsesekretærer. Sykehus ansetter også medisinske sekretærer og annet administrativt personell til å utføre kontorfaglige oppgaver som helsesekretærene har kompetanse til å utføre. På legekontor vil man i stedet ansette bioingeniører eller sykepleiere hvis man ikke har tilgang på helsesekretærer. På disse stedene utgjør laboratoriearbeid og sårstell en stor del av arbeidsoppgavene og man kan ikke i særlig grad benytte personell uten helsefaglig bakgrunn. I førstelinjetjenesten på legekontor og i andre deler av helsetjenesten (f eks akuttmottak) er helsesekretærene virksomhetens "ansikt utad" – både ved telefonhenvendelser og i direkte kontakt med pasienter, pårørende mv. Helsesekretæren må også kunne kommunisere med andre deler av helsetjenesten som AMK-sentral, legevaktssentral og sykehus/sykehjem. På sykehus er det et stadig økende behov for god kompetanse for å bidra til godt koordinerte pasientforløp. Helsesekretæren har en viktig rolle i disse prosessene.			
	Ja	Nei	Uklart
c. Dekker faget et reelt kompetansebehov som finnes på arbeidsmarkedet? (fokus på innholdet i faget, ikke dimensjoneringen av opplæringstilbudet)			x
<i>Begrunnelse for svaret:</i> Faget oppleves som relevant både i sykehus og på legekontor. FRHO har konkludert med at det ikke ønskes et eget Vg2 for de tre helseservicefagene slik det er foreslått i rapporter fra arbeidsgrupper som har gjennomgått helsesekretær- og apotekteknikkfaget, men at mulighetsrommet innenfor Vg2 kan utnyttes bedre. Begge rapportene peker på tiltak som forplikter skole og arbeidsliv til å bidra med mer praksis i utdanningen. FRHO leverte et endringsforslag til Udir høsten 2014 med ønske om å se nærmere på muligheten for "splitting" av programfaget "yrkesutøvelse" på Vg2 helseservice og behovet for formalisering av praksiskrav. Udires svar problematiserte sider ved forslaget. FRHO tok deretter initiativ til dialogseminar i 2015 for å se på utfordringer i dagens utdanning herunder problemstillingene i nevnte endringsforslag. I dialogmøtet ble det nettopp pekt på behov for tidligere spesialisering/fordypning; dvs. i løpet av Vg2 og behov for skjerpede krav til omfang og kvalitet på praksis.			
→ Hvis dere har svart ja på 1a)-1c), trenger dere ikke å besvare spørsmål 2-5.			

2. Hvis faget ikke er relevant i arbeidslivet, hva bør utdanningsmyndighetene gjøre med det?			
	Ja	Nei	Uklart
a. Endre innholdet i faget? (Revidere/oppdatere læreplanen)		x	
<i>Hvis ja: På hvilke måte?</i>			
Det er p.t. uklart om endringsforslagene knyttet til mer spesialisering på Vg2 vil føre til behov for endring i læreplan, Dette følges opp i del 2 av utviklingsredegjørelsen.			
	Ja	Nei	Uklart
b. Slå faget sammen med andre fag?		x	
<i>Hvis ja: Hvilke fag?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
c. Splitte faget?		x	
<i>Hvis ja: I hvilke deler?</i>			
FHRO viser til anbefalinger i 1 c. Det er behov for å vurdere hvordan mulighetsrommet i Vg2 kan utnyttes bedre knyttet til behovet for mer spesialisering.			
FRHO har konkludert med at det ikke ønskes et eget Vg2 for hvert av de tre helseservicefagene. FRHO har spilt inn behovet for å innføre obligatorisk praksis i utdanninger som fører frem til yrkeskompetanse i Kunnskapsløftet. Det er en svakhet ved dagens struktur at praksis blir definert som en undervisningsmetode noe som særlig rammer yrkeskompetansedefagene.			
Dette vil bli utdypet i del 2 i utviklingsredegjørelsen.			
	Ja	Nei	Uklart
d. Annet, mindre justeringer (for eksempel kryssløp eller navneendringer)		x	
<i>Hvis ja: Kom med eksempler</i>			
	Ja	Nei	Uklart
e. Legge ned faget?		x	
<i>Hvis ja: Begrunnelse</i>			
Helsesekretæren er en etterspurt yrkesgruppe og utdanningen fører frem til yrkeskompetanse som er relevant.			
→ Er svaret ja på spørsmål 2e, avslutt her. Hvis ikke, fortsett.			
3. Hvorfor vil disse endringene bidra til å gjøre faget mer relevant for virksomhetene?			
4. Hvordan fungerer opplæringsmodellen for faget? (1+3, 2+2 osv.)			
<i>Begrunnelse:</i>			
Opplæringsmodellen fungerer godt, men det er viktig å vurdere om mulighetsrommet i Vg2 kan utnyttes bedre. Det vises også her til praksisproblematikk i dagens opplæringsmodell. Innføring av obligatorisk/forpliktende praksis i Kunnskapsløftet bør vurderes. Viser til svar under 1c, 2a og 2c.			

5. Hvis svaret er dårlig eller svært dårlig: Bør vi endre opplæringsmodell, og hvilken modell foreslår dere i så fall? Hvorfor er den foreslåtte modellen et godt valg?

Begrunnelser

Dagens modell bør beholdes. Viser til svar under 1c.

HUDPLEIER															
Utdanningsprogram	Helse- og oppvekstfag														
Vg2	Hudpleie	Overgang fra vg2 til påbygg	16,4%												
Kryssløp fra															
SØKNING															
Utvikling i antall søkere (per 15. juli)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <caption>Utvikling i antall søkere (per 15. juli)</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Antall søkere</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2010</td> <td>277</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>248</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>229</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>207</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>168</td> </tr> </tbody> </table>		År	Antall søkere	2010	277	2011	248	2012	229	2013	207	2014	168	226	-109
År	Antall søkere														
2010	277														
2011	248														
2012	229														
2013	207														
2014	168														
			Endring (%)												
			-39,4 %												
			Endring (siste år)												
			-39												
Søkere 2015-2016: 181															
LÆREPLASSER															
Utvikling i antall løpende lærekontrakter (per 10. oktober)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<i>Ikke opplæring i bedrift</i>															
			Endring (%)												
			Endring (siste år)												
ANDEL SØKERE MED LÆREPLASS															
Utvikling i andel søkere som får lærekontrakt (per 1. januar)		Endring i %-poeng fra 2010 til 2014													
<i>Ikke opplæring i bedrift</i>															
		Søkere høsten 2014 med godkjent lærekontrakt per 1. januar 2015													
		Søkere	Lærekontrakter												
		2013/2014													
Antall som tok fagbrev (læreplass og praksiskandidater)	Yrkeskompetansefag														
191 elever avla tverrfaglig eksamen Vg3 2014. Snittkarakter 4,5															
Relevante utdrag fra utviklingsredegjørelsen 2013/2014															
Elevene som begynner på denne linjen, har en annen oppfatning av faget enn det som er reelt. Mange har ikke skjönt at det også er mye teori på denne linjen og faller av ganske fort på grunn av at de ikke klarer å henge med. Når elevene er ferdig med skolen er de fortsatt unge og det er vanskelig å få seg jobb. Mange arbeidsgivere krever erfaring. Hudpleiere må ofte etablere egen virksomhet for å kunne utøve yrket sitt. De behøver derfor entreprenørskapskompetanse.															
FRHO endringsforslag:															
Styrke opplæringen i entreprenørskap.															

UTFYLLES AV FAGLIG RÅD

181 søkere skoleåret 2015/2016

1. Er faget relevant i arbeidslivet?

	Ja	Nei	Uklart
a. Vil man få jobb i et relevant yrke hvis man oppnår yrkeskompetanse i dette faget?	x		
<i>Begrunnelse for svaret:</i> Ja, det er mulig å få jobb som hudpleier eller etablere egen virksomhet og etterspørselen etter hudbehandlinger av ulik art er økende. Utviklingen innen fagfeltet og i markedet gjør likevel at utdanningen ikke oppfattes som tilstrekkelig til å utøve alle deler av faget. Hudpleiere vil f eks ikke gjøre medisinsk-kosmetiske behandlinger med f eks laser og injeksjoner.			
	Ja	Nei	Uklart
b. Må man ha denne yrkeskompetansen for å få en slik jobb, eller ansetter virksomhetene like gjerne ufaglærte?			x
<i>Begrunnelse for svaret:</i> Det finnes flere utdanninger og kurs innen hudpleie også utenfor det videregående opplæringssystemet. Mange utøvere er ikke opprinnelig fra Norge og har utdanning fra utlandet (Øst-Europa, Thailand m.fl.) Disse kan ikke regnes som "ufaglærte" men det kan være vanskelig å vite eksakt hvilken kompetanse de har.			
	Ja	Nei	Uklart
c. Dekker faget et reelt kompetansebehov som finnes på arbeidsmarkedet? (fokus på innholdet i faget, ikke dimensjoneringen av opplæringstilbudet)			x
<i>Begrunnelse for svaret:</i> Faget dekker kompetansebehovet på mange måter, men svarer ikke til forventningene i markedet. Det gjelder blant annet spesialbehandlinger som nevnt under 1a. På skolen vektlegges læring av fagstoffet innenfor klare rammer, mens arbeidslivet forventer evne til fleksibilitet og holdninger/innstillinger til at "kunden får dekket sine behov" mer enn "behandling etter boka." Markedet skiller også mellom velværebehandlinger og "løsningsorienterte behandlinger"; Det vil si at noen forventer opplevelse av velvære og at det er en bonus om huden/kroppen blir bedre. Andre kommer med et konkret hudproblem og forventer hjelp til forbedring (altså en løsningsorientert behandling.) Skolens tradisjonelt sterke vektlegging av helseperspektivet i utdanningen kan oppfattes som mindre relevant for "velvære-delen" av arbeidslivet. Skolen er heller ikke i god nok stand til å realitetsorientere elevene om hva arbeidslivet forventer og om hvilke muligheter de har med utdanningen de får fra skolen. Mange elever tror de er ferdig utlært, eller godt nok rustet i form til å løse oppgaver for arbeidsgiver eller starte egen salong. Skoleutdanningen gir et grunnlag og en plattform der elevene skal være trygge på at kompetansen de har fått gjør de godt nok rustet til å lære mer gjennom etter- og videreutdanning og i arbeidslivet.			
→ Hvis dere har svart ja på 1a)-1c), trenger dere ikke å besvare spørsmål 2-5.			

2. Hvis faget ikke er relevant i arbeidslivet, hva bør utdanningsmyndighetene gjøre med det?			
	Ja	Nei	Uklart
a. Endre innholdet i faget? (Revidere/oppdatere læreplanen)	x		
<i>Hvis ja: På hvilke måte?</i>			
Faget er relevant, men det kan gjøres endringer som i enda større grad imøtekommer arbeidslivets behov jf 1c. Det er et problem at praksis ikke er obligatorisk i yrkesfagutdanningene i skole. Det bør inngås avtaler der arbeidsgiver forplikter til å følge opp eleven, og der skolen følger opp tilbakemeldinger fra arbeidsgiver. Det bør settes konkrete mål for hva elevene skal utføre av oppgaver når de er ute i praksis på arbeidsplasser. Mange elever opplever å bli kastet ut i å behandle og veilede kunder uten å være forberedt på hva de kan forvente av praksisuka, arbeidsplassuka som en del av utdanningen. Her kan for eksempel målet være at eleven skal utfolde seg fritt fra rammene på skolen for å teste ut evne til å omstille seg til en arbeidsplass der eleven selv finner løsningene. Skolene bør ha tettere kontakt med ulike aktører i hudpleie og velværebransjen i arbeidet med å realitetsorientere elevene, men også arbeidsgivere og virksomheter for å synliggjøre hva elevene faktisk lærer. Vitnemålet fra videregående opplæring i hudpleie forteller lite om hva den uteksaminerte eleven faktisk har opparbeidet av kunnskap og ferdigheter for yrket i arbeidslivet. Det oppleves at vitnemålet gir lite status i yrkesfeltet og det er vanskelig å forklare både elever og arbeidsgivere om årsaken til manglende fagbrev for hudpleie, når lignende yrkesutdanninger som fotpleie og frisør har fagbrev. Det arbeides med muligheten for å søke om endring av opplæringsmodell.			
	Ja	Nei	Uklart
b. Slå faget sammen med andre fag?		x	
<i>Hvis ja: Hvilke fag?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
c. Splitte faget?		x	
<i>Hvis ja: I hvilke deler?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
d. Annet, mindre justeringer (for eksempel kryssløp eller navneendringer)		x	
<i>Hvis ja: Kom med eksempler</i>			
	Ja	Nei	Uklart
e. Legge ned faget?		x	
<i>Hvis ja: Begrunnelse</i>			
→ Er svaret ja på spørsmål 2e, avslutt her. Hvis ikke, fortsett.			
3. Hvorfor vil disse endringene bidra til å gjøre faget mer relevant for virksomhetene?			
<i>Begrunnelse:</i>			
Virksomhetene forventer ofte "selvgående" arbeidstakere som raskt kan sette seg inn hvordan de skal utføre oppgavene på arbeidsplassen, aller helst på sin egen måte. Dersom en nyutdannet hudpleier forventer å bli fulgt opp slik lærerne gjør med elever på skolen, om riktige måter å utføre oppgavene på, kan arbeidsgiver tolke dette som manglende			

kunnskap hos den nyutdannede. Det blir oppfattet som at den nyutdannede nærmest må få full opplæring i virksomheten. Dette handler ikke nødvendigvis om manglende kompetanse, men forventningsavklaringer, om kontroll og graden av tillitt til den ansatte.

Forslag til endringer innen eksisterende opplæringsmodell eller omlegging av utdanningen vil kunne styrke elevenes overgang til arbeidslivet, samt arbeidegiveres kunnskap om kompetansen til nyutdannede.

4. Hvordan fungerer opplæringsmodellen for faget? (1+3, 2+2 osv.)

Begrunnelse:

Opplæringsmodellen fungerer delvis, men det vises også her til praksisproblematikk i dagens opplæringsmodell. Viser til svar under 1c og 5 om eventuell endring av opplæringsmodell.

5. Hvis svaret er dårlig eller svært dårlig: Bør vi endre opplæringsmodell, og hvilken modell foreslår dere i så fall? Hvorfor er den foreslåtte modellen et godt valg?

Begrunnelser:

Partene vurderer å utrede muligheten for å endre opplæringsmodell til fagopplæring. Vitnemålet oppleves å gi liten informasjon om utdanningen og har heller ingen status som "sertifisering" av kompetanse i virksomhetene. Erfaringene fra frisørfaget er relevant i denne sammenheng.

FRHO vil følge prosessen og kommentere eventuelle forslag til endringer i utviklingsredegjørelsens del 2.

ORTOPEDITEKNIKKFAGET

Utdanningsprogram	Helse- og oppvekstfag		
Vg2	Fotterapi og ortopediteknikk	Overgang fra vg2 til påbygg	8,3%
Kryssløp fra			

SØKNING

Utvikling i antall søkere (per 15. juli)	Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <caption>Utvikling i antall søkere (per 15. juli)</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Antall søkere</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2010</td><td>2</td></tr> <tr><td>2011</td><td>5</td></tr> <tr><td>2012</td><td>2</td></tr> <tr><td>2013</td><td>5</td></tr> <tr><td>2014</td><td>5</td></tr> </tbody> </table>	År	Antall søkere	2010	2	2011	5	2012	2	2013	5	2014	5	4	3
År	Antall søkere													
2010	2													
2011	5													
2012	2													
2013	5													
2014	5													
		Endring (%)												
		150,0 %												
		Endring (siste år)												
		0												

Søkning 2015/2016: 9

LÆREPLASSER

Utvikling i antall løpende lærekontrakter (per 10. oktober)	Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <caption>Utvikling i antall løpende lærekontrakter (per 10. oktober)</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Antall kontrakter</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2010</td><td>6</td></tr> <tr><td>2011</td><td>5</td></tr> <tr><td>2012</td><td>4</td></tr> <tr><td>2013</td><td>3</td></tr> <tr><td>2014</td><td>6</td></tr> </tbody> </table>	År	Antall kontrakter	2010	6	2011	5	2012	4	2013	3	2014	6	5	0
År	Antall kontrakter													
2010	6													
2011	5													
2012	4													
2013	3													
2014	6													
		Endring (%)												
		0,0 %												
		Endring (siste år)												
		3												

ANDEL SØKERE MED LÆREPLASS

Utvikling i andel søkere som får lærekontrakt (per 1. januar)	Endring i %-poeng fra 2010 til 2014											
<table border="1"> <caption>Utvikling i andel søkere som får lærekontrakt (per 1. januar)</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Andel søkere (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2011</td><td>60%</td></tr> <tr><td>2012</td><td>50%</td></tr> <tr><td>2013</td><td>38%</td></tr> <tr><td>2014</td><td>71%</td></tr> </tbody> </table>	År	Andel søkere (%)	2011	60%	2012	50%	2013	38%	2014	71%	11	
År	Andel søkere (%)											
2011	60%											
2012	50%											
2013	38%											
2014	71%											
	Søkere høsten 2014 med godkjent lærekontrakt per 1. januar 2015											
	Søkere	Lærekontrakter										
	7	5										

	2013/2014		
Antall som tok fagbrev (læreplass og praksiskandidater)	6		

Relevante utdrag fra utviklingsredegjørelsen 2013/2014

Problemstillinger:

- stort rekrutteringsbehov
- mangel på læreplasser
- mangel på læremidler

Etterspørselen etter ortopediske hjelpemidler øker for hvert år, og det vil bli behov for flere fagarbeidere innen ortopediteknikk. Dette har en sammenheng mellom en aldrende befolkning og endret sykdomsbilde.

Stadig flere lever med kronisk sykdom. Det er også et ønske om mer inkludering av personer med funksjonsnedsettelse i arbeidslivet. Mange av disse trenger da en form for et ortopedisk hjelpemiddel for å klare en jobbsituasjon og hverdagen generelt.

Det ble i NOU 5:2010 "Hjelpemiddelutredningen" diskutert om den økonomiske rammen for ortopediske hjelpemidler fortsatt skal ligge hos NAV, eller om det skal flyttes over til spesialisthelsetjenesten. Det kan da bli et økonomisk spørsmål om hva spesialisthelsetjenesten prioriterer. Dette kan få stor betydning for hvor mange nye ortopediske hjelpemidler som blir bestilt hvert år og den økonomiske rammen for disse hjelpemidlene.

Den største utfordringen for dette faget er lærekrefter. Ingen av lærerne som underviser i dette utdanningsprogrammet er utdannet ortopeditekniker. Dette fører til at elevene lærer for lite om hva dette faget handler om før de skal ut som lærling. I Vg2 går ortopediteknikeren og fotterapeuten sammen og de som underviser i ortopeditekniker/fotterapeutfaget er utdannet fotterapeut. Dette gjør at elever som kommer ut i bedrift etter vg2 er dårlig rustet. Et problem er også at det er vanskelig å få elevene som ønsker det ut i PTF. Mange bedrifter syntes det er for mye ekstra arbeid å ha elever utplassert. Dette fører igjen til at det blir vanskelig å få læreplass fordi mange bedrifter syntes elevene som kommer ut fra Vg2 har for lite kunnskap i faget. Bedrifter tar heller inn ufaglærte voksne istedenfor lærlinger.

Rådet kjenner ikke årsakene til at det er så få fagprøver og fagarbeidere. Er det fordi det ikke er behov for flere, eller er det fordi folk ikke ønsker å ta denne utdanningen? FRHO ønsker en kartlegging av fremtidig behov for ortopediteknikere.

Endringsforslag fra FRHO:

Det er nødvendig å gjøre noe med læremidlene i faget. Det er også behov for å se på læreplanens kompetansemål og rekruttering i sammenheng med fotterapi. Vi ønsker å utrede dette mer før vi foreslår endringer i læreplanen.

ORTOPEDITEKNIKKFAGET

Informasjon fra LÆRLINGUNDERSØKELSEN 2014 (besvart av lærlinger)

Ikke omtalt i lærlingundersøkelsen

UTFYLLES AV FAGLIG RÅD

1. Er faget relevant i arbeidslivet? Ja

	Ja	Nei	Uklart
a. Finnes det læreplasser til elever som ønsker å ta fag- eller svennebrev i dette faget?			X
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			
Det har blitt flere søkere til faget, men det er ikke like stor interesse blant verkstedene til å ta i mot lærlinger. Mange av verkstedene er private og enkelte mener de økonomiske implikasjonene ved å ha lærling er for store. Disse velger gjerne praksiskandidater som kan settes rett i jobb og ikke har de samme kravene til og behovene for oppfølging. Bransjen ønsker imidlertid å motivere til større inntak av lærlinger for å sikre fremtidig rekruttering via ordinær videregående opplæring.			
	Ja	Nei	Uklart
b. Vil man få jobb i et relevant yrke hvis man oppnår fag- eller svennebrev i dette faget? (enten som lærlinger eller praksiskandidat)	X		
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			
De fleste ortopediteknikerne er stabil arbeidskraft og blir på det verkstedet de jobber på. Det er sjelden at man bytter jobb hvis det ikke er pga flytting etc. Verkstedene er svært interesserte i å få ferdige ortopediteknikere. Det skjer ofte at verkstedene rekrutterer ferdige ortopediteknikere fra våre naboland. Det er en indikasjon på at det er et behov for denne yrkesgruppen.			
	Ja	Nei	Uklart
c. Må man ha dette fag- eller svennebrevet for å få en slik jobb, eller ansetter virksomhetene like gjerne ufaglærte?	X		
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			
Mange av bedriftene mener at det er bedre å ta inn praksiskandidater og lære opp helt fra bunnen av. Mange av bedriftene har ikke satt seg inn i hvordan opplæringen foregår i dag, de mener det var bedre før da folk kom fra mekaniker og lignende. Mye "gammel kultur" henger igjen.			
	Ja	Nei	Uklart
d. Dekker faget et reelt kompetansebehov som finnes på arbeidsmarkedet? (fokus på innholdet i faget, ikke dimensjoneringen av opplæringstilbudet)	X		
<i>Begrunnelse for svaret:</i>			
Ja, det er behov for ortopediteknikere. Opplæringsløpet gir en god utdanning til yrket. De verkstedene som har lærlinger er stort sett fornøyde. Samarbeid med utdanningsinstitusjoner som utdanner ortopediteknikere (f eks HiOA) er viktig for utviklingen av faget.			
→ Hvis dere har svart ja på 1a)-1d), trenger dere ikke å besvare spørsmål 2-5.			

2. Hvis faget ikke er relevant i arbeidslivet, hva bør utdanningsmyndighetene gjøre med det?

	Ja	Nei	Uklart
a. Endre innholdet i faget? (Revidere/oppdaterer læreplanen)		X	
<i>Hvis ja: På hvilke måte?</i>			

	Ja	Nei	Uklart
b. Slå faget sammen med andre fag?		x	
<i>Hvis ja: Hvilke fag?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
c. Splitte faget?		x	
<i>Hvis ja: I hvilke deler?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
d. Annet, mindre justeringer (for eksempel kryssløp eller navneendringer)		x	
<i>Hvis ja: Kom med eksempler</i>			
	Ja	Nei	Uklart
e. Legge ned faget?		x	
<i>Hvis ja: Begrunnelse</i>			
→ Er svaret ja på spørsmål 2e, avslutt her. Hvis ikke, fortsett.			
3. Hvorfor vil disse endringene bidra til å gjøre faget mer relevant for virksomhetene?			
Begrunnelse:			
4. Hvordan fungerer opplæringsmodellen for faget? (1+3, 2+2 osv.)			
<i>Begrunnelse:</i>			
Mange virksomheter foretrekker å ansette voksne som senere går opp til fagprøven som praksiskandidater. Dette begrenser inntaket av lærlinger. Det er et lite fag og det er nødvendig å jobbe aktivt for å implementere fagopplæringsmodellen i virksomhetene.			
5. Hvis svaret er dårlig eller svært dårlig: Bør vi endre opplæringsmodell, og hvilken modell foreslår dere i så fall? Hvorfor er den foreslåtte modellen et godt valg?			
<i>Begrunnelser</i>			
Det foreslås ikke å endre opplæringsmodell, men det må arbeides for at flere virksomheter skal ta inn lærlinger.			

TANNHELSESEKRETÆR															
Utdanningsprogram	Helse- og oppvekstfag														
Vg2	Helseservicefaget	Overgang fra vg2 til påbygg	19,7%												
Kryssløp fra															
SØKNING															
Utvikling i antall søkere (per 15. juli)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<table border="1"> <caption>Utvikling i antall søkere (per 15. juli)</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Antall søkere</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2010</td> <td>134</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>103</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>103</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>106</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>135</td> </tr> </tbody> </table>		År	Antall søkere	2010	134	2011	103	2012	103	2013	106	2014	135	116	1
		År	Antall søkere												
		2010	134												
		2011	103												
2012	103														
2013	106														
2014	135														
			Endring (%)												
			0,7 %												
			Endring (siste år)												
			29												
Søkere 2015: 127															
LÆREPLASSER															
Utvikling i antall løpende lærekontrakter (per 10. oktober)		Gjennomsnitt	Endring (antall)												
<i>Ikke opplæring i bedrift</i>			Endring (%)												
			Endring (siste år)												
ANDEL SØKERE MED LÆREPLASS															
Utvikling i andel søkere som får lærekontrakt (per 1. januar)		Endring i %-poeng fra 2010 til 2014													
<i>Ikke opplæring i bedrift</i>															
		Søkere høsten 2014 med godkjent lærekontrakt per 1. januar 2015													
		Søkere	Lærekontrakter												
		2013/2014													
Antall som tok fagbrev (læreplass og praksiskandidater)	Yrkeskompetansefag – 83 avla eksamen Vg3 i 2014. Snittkarakter var 4.														
Relevante utdrag fra utviklingsredegjørelsen 2013/2014															
FRHO har mottatt brev fra Tannlegeforeningen om tannhelsesekretærfaget. Tannlegeforeningen viser til at det vil være et stort behov for tannhelsesekretærenes kompetanse i fremtiden. I tillegg er det innført en ny lov med forskrifter om smittevern og arbeidsoppgaver som stiller større krav til fagkompetanse. Vi har også mottatt innspill fra Tannhelsesekretærenes forbund om å opprette en arbeidsgruppe for å utrede en endring av faget.															

Problemstillinger:

- økt behov for rekruttering til faget pga. stor avgang til pensjon
- økt behov for spesialisering
- økte teorikrav som ikke er ivaretatt i gjeldende læreplan
- profesjonene er bekymret for kvaliteten på utdanningen
- behov for mer praksis
- Økt behov for IKT opplæring. Tannhelsetjenesten bruker elektroniske pasientjournaler og det etableres et nytt system i offentlig sektor.
- Arbeidsgivere melder om at nyutdannede har for lavt kompetansenivå og ikke dekker arbeidsgivers krav.

Endringsforslag fra FRHO:

Det nedsettes en læreplangruppe for Vg3- tannhelsesekretær for å få et læreplanverk som dekker tannhelsetjenestens behov for kompetanse. En partssammensatt arbeidsgruppe med bl.a., representanter fra Norsk tannlegeforening og Tannhelsesekretærens forening (ThsF), etableres høsten 2015.

Endringer i helsesekretær- og apotekteknikerutdanningen vil påvirke tannhelsesekretærutdanningen, da de tre utdanningsprogrammene går sammen på Vg1 og Vg2. Alle Vg3-områdene ønsker spesialisering på Vg2/mer fagspesifikke kompetansemål. Rådet ber om at helsesekretærutdanning, apotekteknikkutdanning og tannhelsesekretærutdanning sees i sammenheng i en gjennomgang og eventuell revisjon av læreplaner.

Rådet ønsker ikke å ta stilling til å etablere nytt Vg2 på nåværende tidspunkt, da dette bør diskuteres videre i arbeidsgruppene og i sammenheng med fagskolenivå.

Når det gjelder praksiskrav mener rådet det bør vurderes lovendring knyttet til PTF med forpliktelse om praksis knyttet til programfagene. De regionale helseforetakene har etterspurt mer praksis i helseservicefagutdanningen.

FRHO er klar over at krav til fordypning og praksis krever endring av gjeldende regelverk og ber utdanningsmyndighetene vurdere tiltak for eksempel i forbindelse med prosjekt til fordypning for å sikre mer lik bruk av praksis knyttet til programfagene rundt om i landet.

UTFYLLES AV FAGLIG RÅD

1. Er faget relevant i arbeidslivet?

	Ja	Nei	Uklart
a. Vil man få jobb i et relevant yrke hvis man oppnår yrkeskompetanse i dette faget?	X		

Begrunnelse for svaret:

Det er stort og økende behov for tannhelsesekretærer. Generelt er rekrutteringen til faget for svak. Det er for få søkere og for få som fullfører dagens utdanning i forhold til etterspørselen i tannhelsetjenesten. Norsk Tannlegeforening peker på behov for tiltak for å rekruttere flere voksne til utdanningen. Det er en tendens til økt rekruttering av utenlandske tannhelsesekretærer.

I 2014 ble det autorisert 188 tannhelsesekretærer. Av disse hadde 166 utdanning fra Norge, 2 fra Norden, 12 fra EU/EØS og 8 fra land utenfor EU/EØS.

Sammenlignet med tall for elever som har avlagt eksamen, (83 stk i 2014 - (kilde Udir)) tyder det på at en betydelig andel må ha tatt eksamen som privatist.

	Ja	Nei	Uklart
b. Må man ha denne yrkeskompetansen for å få en slik jobb, eller ansetter virksomhetene like gjerne ufaglærte?			X

Begrunnelse for svaret:

Det ansettes også personer uten autorisasjon som tannhelsesekretær i tannklinikker. Dette er imidlertid ikke en ønskelig situasjon sett fra tjenestenes side.

	Ja	Nei	Uklart
c. Dekker faget et reelt kompetansebehov som finnes på arbeidsmarkedet? (fokus på innholdet i faget, ikke dimensjoneringen av opplæringstilbudet)		X	

Begrunnelse for svaret:

Faget dekker delvis et kompetansebehov men oppleves fra tjenestene som utilstrekkelig.

FRHO leverte et endringsforslag til Udir høsten 2014 med ønske om å se nærmere på muligheten for "splitting" av programfaget "yrkesutøvelse" på Vg2 helseservice og behovet for formalisering av praksiskrav. Udirs svar problematiserte sider ved forslaget. FRHO tok deretter initiativ til dialogmøte og dialogseminar i 2015 for å se på utfordringer i dagens utdanning herunder problemstillingene i nevnte endringsforslag.

I begge dialogmøtene ble det nettopp pekt på behov for tidligere spesialisering/fordypning; dvs. i løpet av Vg2 og behov for praksis. Kvaliteten i dagens utdanning er i følge representanter for tjenestene ikke god nok.

Sluttkompetansen til tannhelsesekretæren møter ikke forventninger og kompetansekrav i tannhelsetjenesten. Utdanningen må i større grad møte kompetansekrav knyttet til økt smittefare som en følge av innvandring og flytting over landegrensene. Teamarbeidet mellom tannlege og tannhelsesekretær må utvikles. Tannhelsesekretæruddanningen må inneholde både en utvidet grunnkompetanse og mulighet for fordypning og praksis.

FRHO har vedtatt at det skal opprettes en partssammensatt arbeidsgruppe som skal vurdere dagens utdanning med oppstart høsten 2015.

FRHO er kjent med at noen yrkesorganisasjoner arbeider med et nordisk prosjekt (Norpluss-prosjektet) som utreder en mulig felles utdanningsmodell for tannhelsesekretærer i de nordiske landene.

→ Hvis dere har svart ja på 1a)-1c), trenger dere ikke å besvare spørsmål 2-5.

2. Hvis faget ikke er relevant i arbeidslivet, hva bør utdanningsmyndighetene gjøre med det?

	Ja	Nei	Uklart
a. Endre innholdet i faget? (Revidere/oppdatere læreplanen)	X		
Tilbakemelding fra tjenestene og fagmiljøene tilsier at det er behov for endringer i utdanningen. Utdanningen oppleves ikke å gi tilstrekkelig og oppdatert kompetanse. FRHO kommer tilbake med en grundigere vurdering av tannhelsesekretæruddanningen i del 2 av utviklingsredegjørelsen når arbeidsgruppen har ferdigstilt sitt arbeid.			
	Ja	Nei	Uklart
b. Slå faget sammen med andre fag?		x	
<i>Hvis ja: Hvilke fag?</i>			
	Ja	Nei	Uklart
c. Splitte faget?			X
<i>Hvis ja: I hvilke deler?</i>			
Det er behov for å vurdere hvordan mulighetsrommet i Vg2 kan utnyttes bedre knyttet til behovet for tidligere spesialisering/fordypning.			
FRHO har konkludert med at det ikke ønskes et eget Vg2 for hvert av de tre helseservicefagene. FRHO har spilt inn behovet for å innføre obligatorisk praksis i utdanninger som fører frem til yrkeskompetanse i Kunnskapsløftet. Det er en svakhet ved dagens struktur at praksis blir definert som en undervisningsmetode noe som særlig rammer yrkeskompetansefagene.			
	Ja	Nei	Uklart
d. Annet, mindre justeringer (for eksempel kryssløp eller navneendringer)		x	
<i>Hvis ja: Kom med eksempler</i>			
	Ja	Nei	Uklart
e. Legge ned faget?		x	
<i>Hvis ja: Begrunnelse</i>			
→ Er svaret ja på spørsmål 2e, avslutt her. Hvis ikke, fortsett.			

3. Hvorfor vil disse endringene bidra til å gjøre faget mer relevant for virksomhetene?

Begrunnelse:

Virksomhetene etterlyser mer fagspesifikk kompetanse jf punkt 1c. FRHO mener de foreslåtte endringene kan bidra i så måte men avventer arbeidsgruppens anbefalinger før endelig konklusjon i utviklingsredegjørelsens del 2.

4. Hvordan fungerer opplæringsmodellen for faget? (1+3, 2+2 osv.)

Begrunnelse:

Opplæringsmodellen fungerer ikke optimalt. Det er små og sårbare fagmiljøer og problemene rundt praksis er tilsvarende som for de øvrige helseservicefagene.

5. Hvis svaret er dårlig eller svært dårlig: Bør vi endre opplæringsmodell, og hvilken modell foreslår dere i så fall? Hvorfor er den foreslåtte modellen et godt valg?

Begrunnelser

FRHO viser til arbeidsgruppen som er nedsatt for å vurdere utdanningen og vil ikke forskuttere konklusjoner eller anbefalinger. Det fremstår likevel klart at det må gjøres enkelte endringer hvis utdanningen/faget skal kunne utvikles i samsvar med arbeidslivets og tjenestenes behov for kompetanse.

Til: Kunnskapsdepartementet

Frå: Fagleg råd for helse- og oppvekstfag (FRHO)

INNSPEL TIL STORTINGSMELDING OM LIVSLANG LÆRING OG UTENFORSKAP

Fagleg råd for helse- og oppvekstfag (FRHO) har følgjande innspel til den varsla stortingsmeldinga.

Vi viser også til dialogkonferanse i regi av Kunnskapsdepartementet 4. mai 2015 med utsendt bakgrunnsnotat i forkant og som det blir referert til her. Vi viser også til notat av 28. november 2014 til Kunnskapsdepartementet frå "Den partssammensatte oppfølgingsgruppen for Samfunnskontrakt for fleire læreplasser" og til NIFU-rapport 2015/16 «Yrkesutdanning med svak forankring i arbeidslivet» kapittel 3.

Innspelet er avgrensa til å gjelde tilhøve av relevans for det ein med eit samlebegrep kan kalle helse- og oppvekstsektoren, men som består av fleire separate tenester. Det som karakteriserer desse tenestene er for det første at dei er personellintensive og at etterspurnaden etter arbeidskraft vil auke i åra framover. For det andre er ein stor del av dei sysselsette utan relevant utdanning – i pleie- og omsorgstenestene utgjør desse i overkant av 25 prosent, noko som tilsvarer over 60 000 personar (Kjelde: SSB). For det tredje er deltidsarbeid svært utbreitt. Til det siste er det også å seie at dei med lavast eller inga utdanning er dei som har dei minste stillingane og såleis ei marginalisert tilknytning til arbeidslivet med alt det medfører med omsyn til kompetanseutvikling, løn, pensjonsrettar o.a.

Det er fleire grupper som er skissert i det nemnte bakgrunnsnotatet frå KD som er aktuelle for arbeid i helse- og oppvekstsektoren, med tilhøyrande behov for kvalifisering. Det kan vere personar med behov for omskolering pga. helsemessige årsaker eller nedbemanning og t.d. innvandrarar med lite utdanning og svake norskkunnskarar. I dette innspelet har vi valt å fokusere på dei som allereie arbeider i sektoren med manglar formell relevant utdanning.

Konkret betyr det å få kvalifisert personell utan formell kompetanse i helse- og omsorgstenestene til **helsefagarbeidar** og tilsvarande personell innan barnehage, SFO, skole o.a. til **barne- og ungdomsarbeidar**.¹

FRHO har i lang tid arbeidd for at det må utviklast opplæringstilbod for vaksne utan formell kompetanse som er tilpassa helse- og oppvekstsektoren. Tilboda må vere berekraftige og byggje på opparbeidd kunnskap mellom anna gjennom forsøket "Fagbrev på jobb". Sjå www.vox.no for sluttrapport.

---

¹ FRHO har ansvar for fag- og yrkesopplæringa; problemstillingar som gjeld høgre utdanning fell utanfor rådets ansvarsområde og blir derfor ikkje berørt her.

Det er i dag to alternative vegar til fag- eller sveinebrev for vaksne; lærlingordninga og praksiskandidatordninga.² Den siste er den mest brukte, og er ei dokumentasjonsordning retta mot vaksne som kan dokumentere minst fem års allsidig arbeidserfaring innan eit fag, jf. opplæringslova § 3-5.

Særleg innan helse- og omsorgssektoren med sin utstrekke bruk av deltidsarbeid har denne ordninga sine klare svakheiter. Arbeidstakarar utan formell kompetanse må bruke uforholdsmessig lang tid til å «shoppe vakter» og samle timar for å kunne fylle kravet. I tillegg har fylkeskommunane ulik praksis i tolkinga av regelverket som gjer vegen fram mot fagbrev uoversiktleg og uforutsigbar. Tida som blir brukt til å samle timar kunne med fordel vore brukt på **målretta opplæring og praksis** for å heve kompetansen og gjere vedkomande klar for å ta fagprøva.

FRHO har i alle samanhengar der det har vore drøfta tatt til orde for ei forutsigbar og læringsintensiv opplæringsordning som er fleksibel nok til å møte den enkeltes behov, men som ikkje er tilfeldig ut frå ulik fylkeskommunal fortolking slik situasjonen er for mange i dag.

Det er eit pågåande arbeid i regi av Udir der ein vurderer eventuell endring av praksiskrav i praksiskandidatordninga. Det kan sikkert vere gode grunnar til endring også av praksiskandidatordninga, men vi drøftar ikkje desse endringsforslaga her då vi i denne samanhengen tek til orde for ein **ny opplæringsmodell for vaksne** som er noko vesentleg anna enn den dokumentasjonsordninga som ligg til grunn for praksiskandidatordninga.

I rapporten frå VOX som oppsummerer forsøket «Fagbrev på jobb» blir ein **ny modell** skissert. FRHO meiner ein bør ta utgangspunkt i denne skissa men at den må modifierast noko. Elementa som ligg til grunn er imidlertid godt forankra i erfaringane frå forsøket og bør leggjast til grunn vidare. Desse er:

- 1) Krav om relevant praksis i forkant av opplæringa: Det er lagt til grunn at kandidaten må ha minimum eitt års relevant praksis og vere tilsett i minimum 50 prosent stilling gjennom heile opplæringsløpet. Rådet ser at det kan vere grunn til å drøfte dette nærmare.
- 2) Deretter kjem realkompetansevurdering og individuelt tilpassa opplæring på bakgrunn av denne.
- 3) Rettleia opplæring på arbeidsplassen slik at kandidaten kan behalde inntekt og tilsettingsforhold i perioden
- 4) God oppfølging av arbeidsplassen og kandidaten frå fylkeskommunen.
- 5) Modellen foreslår også fritak frå skriftleg eksamen Vg3, ulikt praksiskandidatordninga. FRHO meiner at ein ikkje bør ha fritak frå skriftleg eksamen Vg3.
- 6) Fritak frå fellesfag, som i praksiskandidatordninga må diskuterast nærmare. Det er ein prosess på gang med mål om betre og meir yrkesretting av fellesfaga som FRHO ser fram til resultatet av. Rådet meiner at fleire av fellesfaga er særskilte relevante i t.d. helsearbeidarfaget og barne- og ungdomsarbeidarfaget. Andre er kanskje ikkje fullt så nødvendige og kan for dei som ikkje har tidlegare utdanning vere svært krevjande.

---

² Sjå gjennomgang av ordningane i ovannemnde notat av 28.11.14

Dei vaksne som arbeider som assistentar i helse- og oppvekstsektoren i dag er ei meir heterogen gruppe med omsyn til erfaring og utdanning enn tidlegare. Mange har vidaregåande opplæring frå før og har såleis «mista» retten til vidaregåande opplæring. Personar mellom 20 og 25 år som er i eit «vakuum» mellom ungdomsrett og vaksenrett. Systemet rundt rett til vidaregåande opplæring må endrast for å større grad kunne møte kompetansebehov vaksne (og arbeidslivet) har.

Ein kan diskutere om dei modellane FRHO og andre foreslår eigentleg er mogleg å gjennomføre innanfor dagens regelverk og med å ta i bruk fleksibiliteten som eksisterer i lærlingordninga. Basert på fleire års erfaring med dei ulike ordningane, særleg i helsesektoren, er vårt standpunkt at det ikkje let seg gjere – anten årsakene er av rettsleg eller praktisk art. Vårt standpunkt er at heller ikkje lærlingordninga er optimal for vaksne med erfaring frå sektoren, sjølv om ein kan få visse fritak for tidlegare praksis og utdanning. Det siste er særleg på grunn av utfordringar knytt til finansiering av livsopphald, men også krava til fellesfag representerer eit hinder for gjennomføring for mange. Krav til fellesfag er som nemnt noko som bør diskuterast nærmare i eit meir overordna perspektiv.

Det finst andre målgrupper som er aktuelle for arbeid i helse- og oppvekstsektoren, utan eit tilsettingsforhold og tidlegare erfaring, og som treng tilpassa opplæringsløp som vi ikkje har drøfta her. Vi viser m.a. til prosjektet «Menn i helse» i regi av KS og Helsedirektoratet og ulike prosjekt som har som formål å betre innvandrar sine muligheter på arbeidsmarknaden.

FRHO vil understreke at ein på ingen måte ønskjer å svekke krava til fagbrev – tvert om. Men vi meiner dagens ordningar er suboptimale både frå eit fagleg og individuelt perspektiv. Rådet tek ikkje til orde for enklare ordningar for tilsette innan helse- og oppvekstsektoren slik enkelte hevdar, men det er på den andre sida ikkje rett at det skal vere vanskelegare å nå målet om fagbrev i denne delen av arbeidslivet enn i andre - sjølv om det gjeld kvinnedominerte sektorar der deltidsarbeid dessverre framleis er normalen.

Til sjuande og sist handlar dette ikkje berre om kompetanseheving for den enkelte og for arbeidsplassen, men **om kvalitet i velferdstenestene og sikkerheit for alle brukarar**. I helsesektoren er tillit til yrkesgruppene sett på som avgjerande viktig og er noko av bakgrunnen for at vi har ei autorisasjonsordning for 29 personellgrupper, m.a. helsefagarbeidarar. **FRHO ønskjer ikkje endringar som bidreg til å svekke legitimiteten til dei yrkesutøvarane det her er snakk om.**

31.05.2015

Tonje Thorbjørnsen, leiar FRHO

Oslo, 10.08.15

INNSPEL TIL FORSLAG TIL RETNINGSLINJER FOR DOKUMENTASJON AV PRAKSIS FOR PRAKSISKANDIDATAR

Fagleg råd for helse- og oppvekstfag (FRHO) har motteke oppdrag i saksdokument datert 22.05.2015 frå Utdanningsdirektoratet.

FRHO viser til vårt innspel til stortingsmelding om livslang læring og utanforskap sendt Kunnskapsdepartementet med kopi til Udir 31.05.15. I dette innspelet gjer rådet greie for kva ein vurderer som dei mest sentrale utfordringane i vaksenopplæringa innanfor helse- og oppvekstfaga – og kva løysingar som kan vere aktuelle.

Til dei konkrete spørsmåla Udir stiller i det ovannemnde saksdokumentet har rådet følgjande kommentarar:

- 1) Omrekning av deltidsarbeid til heiltid:** Som det framgår av dokumentet har det vore ulike syn i referansegruppa på om deltidsarbeid kan omreknast til heiltid og i kva omfang. Desse synspunkta går på tvers av organisasjonane som er representerte i FRHO. FRHO har ikkje fått behandla dette spørsmålet særskilt i rådsmøte og kan ikkje konkludere på dette punktet utover det vi før har spelt inn i samband med stortingsmeldinga. Det viktigaste for rådet er at kvaliteten på fagbrevet ikkje blir redusert eller kan oppfattast å bli redusert ved ei eventuell endring. Det store omfanget deltidsarbeid i helse- og oppvekstsektoren er ei av dei største utfordringane i denne delen av arbeidslivet. Det har konsekvensar for både tenestekvaliteten og den enkelte arbeidstakar – i tillegg til at det skaper problem for dei som ønskjer å ta fagbrev som vaksen gjennom praksiskandidatordninga. FRHO meiner primært at det må utviklast ei opplæringsordning for vaksne som i større grad er tilpassa målgruppene og sektoren enn det praksiskandidatordninga, som er ei dokumentasjonsordning, er. Arbeidet for ein heiltidskultur i helse- og oppvekstsektoren må halde fram og intensiverast.
- 2) Dobbelt godskriving av praksis:** FRHO ønskjer ikkje at det skal vere høve til dobbelt godskriving. Reglane for praksiskandidatar bør vere dei same som ved vanleg praksis for ansiennitet og ved inntak til høgare utdanning.
- 3) Godkjenning av praksis som sjølvstendig næringsdrivande:** Problemstillinga er ikkje spesielt aktuell for dei helse- og oppvekstfaga som fell inn under fagopplæringsordninga. FRHO har ingen særskilte kommentarar, men synest referansegruppa sine vurderingar verkar rimelege.

4) Nasjonalt formular for dokumentasjon av praksis: FRHO støttar forslaget om nasjonalt formular. Det må då ta utgangspunkt i at det er allsidig og relevant praksis i faget som skal vurderast slik at det ikkje blir ei sjekklister opp mot læreplanmål. Det er likevel viktig at formularet blir eintydig og presist nok slik at ikkje tolkingsmuligheitene blir for store. Målet er at vurdering av praksis skal vere mest mogleg rettferdig uavhengig av fylkeskommunar og fag. Dersom det nasjonale formularet blir svært overordna, fell noko av poenget bort.

Krav til dokumentasjon vil tydeleggjere krava i fagprøva, og til fagarbeidaren. Dokumentasjon bør inkludere arbeidsoppgåver som rettar seg spesielt mot dei grunnleggjande ferdighetene i faget.

5) Omtale av praksiskrav til enkeltfag: Rådet støttar vurderinga om at det er læreplanmål i Vg3læreplanen som skal prøvast. Dersom nødvendig kompetanse ikkje framgår av Vg3-læreplanen, bør denne endrast. FRHO ser at det kan vere nødvendig i enkelte høve. FRHO går gjennom alle læreplanar i samband med gjennomgang av tilbudsstruktur og ser allereie no at det er behov for endring i læreplanar i fleire fag. Det har ulik grunngiving og er ikkje spesielt knytt til problemstillinga her, men det kan likevel vere eit moment å ta omsyn til ved eventuell læreplanrevisjon.

6) FRHO viser som nemnt til vårt innspel til stortingsmeldinga om livslang læring og utanforskap som gjer greie for rådets syn på vaksenopplæring i helse- og oppvekstfag.

Med vennleg helsing

Fagleg råd for helse- og oppvekstfag

Tonje Thorbjørnsen, leiar